

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra zahradní a krajinné architektury

Kompoziční principy čínských zahrad, Feng Shui a harmonie v zahradě.

Bakalářská práce

Autor práce: Iana Krainiaia

Obor studia: Zahradní a krajinářská architektura

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. Jan Vaněk, CSc.

© 2018 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Kompoziční principy čínských zahrad, Feng Shui a harmonie v zahradě" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 18.4.2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. Ing. arch. Janu Vaňkovi, za odborné vedení a připomínky při psaní mé bakalářské práce. Velká vděčnost patří mé rodině, která měla dostatečnou trpělivost a podporovala mě psychické a finanční při mých studiích. V neposlední řadě děkuji svým přátelům za neocenitelnou pomoc.

Kompoziční principy čínských zahrad, Feng Shui a harmonie v zahradě

Souhrn

Bakalářská práce se zaměřuje na analýzu vzniku, postupného vývoje a dnešního stavu čínských zahrad a základního učení v Číně – Feng Shui. Tato práce se snaží vysvětlit podstatu Feng Shui, vyjmenovat a popsat základní principy a definice. Práce se zabývá analyzováním, jak tisíce staré učení Feng Shui vytváří ideální harmonické prostředí a podporuje člověka ve všech životních oblastech. Na základě zpracované informace zformulováno konkrétní doporučení pro úpravu, zharmonizování nebo zakládání soukromé zahrady podle vlastních potřeb.

Klíčová slova: čínská zahrada, učení Feng Shui, energie Čchi, Jin a Jang, systém Ba Gua, kompas Lo Pan, harmonie

Composition principles in China gardens, Feng Shui garden harmony

Summary

The bachelor thesis analyzes the origin, development and the present state of the Chinese gardens built in accordance with the ancient Chinese knowledge – Feng Shui. The thesis attempts to explain the basic principles and definitions of Feng Shui. The work analyzes how a thousand of years old knowledge of Feng Shui creates a harmonious and balanced environment and supports a person in all life areas. On the basis of the processed information, recommendations were formulated for adjustment, harmonization, or creation of a private garden accordance with individual needs.

Keywords: Chinese garden, Feng Shui, Qi energy, Yin and Yang, Ba Gua, Luopan geometric compass, harmony.

Obsah

1	Úvod	1
2	Cíl práce.....	2
3	Historie čínských zahrad.....	3
4	Typologie čínských zahrad.....	4
5	Kompoziční principy v umění čínských zahrad.....	6
6	Základní prvky čínských zahrad.....	6
6.1	Kameny	7
6.2	Voda.....	7
6.3	Rostliny.....	8
6.4	Architektonické prvky	8
6.5	Nápisy.....	11
7	Charakteristika učení Feng Shui.....	12
7.1	Historie	12
7.2	Školy Feng Shui.....	13
7.2.1	Škola tvaru	13
7.2.2	Škola kompasu.....	14
7.2.3	Škola Ba-Gua.....	14
7.3	Metody Feng Shui v umění čínských zahrad.....	14
7.3.1	Knihy proměn I-Ting a systém Ba-Gua.....	14
7.3.2	Pozitivní energie Čchi a negativní energie Sha Čchi.....	18
7.3.3	Harmonie Jin a Jang.....	19
7.3.4	Teorie pěti prvků (Wu Sing).....	22
7.3.4.1	Voda.....	24
7.3.4.2	Dřevo.....	24
7.3.4.3	Oheň.....	24
7.3.4.4	Země.....	24
7.3.4.5	Kov.....	24
7.3.5	Osm životních oblastí Ba-Gua.....	24
7.3.5.1	Oblast kariéra	25
7.3.5.2	Oblast partnerství	26
7.3.5.3	Oblast rodiny	26
7.3.5.4	Oblast bohatství.....	26
7.3.5.5	Oblast přátel	26
7.3.5.6	Oblast dětí	26
7.3.5.7	Oblast vědění.....	27

7.3.5.8	Oblast slávy	27
7.3.5.9	Pole tchaj-čchi.....	27
7.3.6	Pět nebeských zvířat ve Feng Shui	27
7.3.7	Kompas Lo Pan.....	28
7.3.8	Barva, vůně a tvar v zahradě podle Feng Shui	29
7.3.8.1	Barvy a jejich význam ve Feng Shui.....	29
7.3.8.2	Vůně a její význam ve Feng Shui.....	31
7.3.8.3	Tvary a jejich význam ve Feng Shui.....	33
8	Rostliny čínských zahrad a jejich symbolika	33
8.1	Pět základních rostlin Feng Shui	35
8.2	Byliny v čínské zahradě	36
9	Zahrada podle Feng Shui	37
9.1	Analýza krajiny	37
9.2	Analýza pozemku	38
9.3	Analýza domu	38
9.4	Určení kompasových směru	39
9.5	Cestičky v zahradě	40
9.6	Osvětlení.....	40
10	Závěr	42
11	Přílohy.....	43
12	Seznam použité literatury	48
13	Seznam použitých pojmů	50

1 Úvod

Zahrada je část našeho života: člověk tvoří zahradu, zároveň zahrada tvoří člověka a může se stát základem jeho prosperity, zdraví, štěstí a úspěchu. Aby to bylo možné, je třeba vytvářet zahradu v souladu s prouděním zemské energie. Právě těmito zákonitostmi se zabývá umění harmonického uspořádání prostoru Feng Shui, které vzniklo ve starověké Číně.

Po tisíciletí Číňané usilovali o život v souladu se zemí. Čínské zahrady jsou v dějinách světové kultury stejně unikátní jev jako čínské malířství, poezie, krajinomalba, kaligrafie a další tvůrčí odvětví spjatá s každodenním životem. Umění zahrad má své kořeny hluboko v minulosti, v období nejstarších čínských dynastií. Většina zahrad, které se dochovaly do současnosti, má co sdělit modernímu člověku. Základem čínské filozofické i životní koncepce je směřování k harmonii, založené především na rovnováze. Zahrady ilustrují čínskou kulturu, vypovídají o čínském přístupu k životu, a právě proto čínské zahrady tají v sobě filozofickou náplň, básnické i malířské metafory, promítají se v nich folklórní představy. Avšak místo slov Číňané používali k vyjádření svých záměrů přírodní prvky – kameny, živé stromy, tekoucí vodu, jejichž úkolem je přiblížit člověku samu podstatu přírodní scenérie, a vytvořit tak prostředí pro uklidnění mysli. Zahrady mají univerzální význam a nesou poselství lidem moderního světa.

Jedním ze základních principů při vytváření čínské zahrady je tisíce let staré učení Feng Shui. Vytváří ideální harmonické prostředí a podporuje člověka ve všech životních oblastech – práci, kariéře, partnerství, zdraví, rodinném životě, duchovní cestě, radosti atd. V poslední době učení Feng Shui získalo značnou popularitu i na Západě, tento trend stále pokračuje. Důvodem je nejspíše účinnost tohoto přístupu. Feng Shui pomáhá harmonizovat zahrady podle osobních potřeb a umožňuje získat pro svůj životní prostor co nejvíce pozitivní energie. Feng Shui je styl života, díky kterému člověk dokáže dosáhnout nejvyššího stupně vnímání okolního světa. Feng Shui vždy dokáže něco posunout k lepšímu a přeměnit neladnost na harmonii.

2 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je vypracování rešerše a systematizace informace, která se týká historie, kompozičních principů a metod čínských zahrad a učení Feng Shui. Informace jsou získány především z dostupných literárních zdrojů.

Tato práce se snaží vysvětlit podstatu učení Feng Shui, vyjmenovat a popsat základní principy a definice ve vztahu k tzv. energii Čchi, která protéká krajinou a ovlivňuje naše okolí. Práce má přiblížit čtenáři učení Feng Shui a podat ucelený náhled na základní principy a metody vytváření a úpravy soukromé zahrady podle principů Feng Shui. Pro lepší vizuální přehled je práce opatřena schématy a obrázky.

3 Historie čínských zahrad

Tradiční čínská zahrada je jedinečný kulturní fenomén. Odráží zásadní pro čínskou kulturní tradici světonázor a jeho specifický filozoficko-náboženský, estetický a etický vztah k realitě. Krajinné umění Číny se rozvíjelo v podmínkách těsné interakce kultur. Právě tato skutečnost podnítila vývoj různých forem krajinářského umění a vznik výjimečných rysů ve stylu čínských zahrad.

Čínské krajinářské umění se začalo vyvíjet již v hluboké minulosti. Nejranější zmínky o parcích vypráví o nich jako o attributech moci a znacích vypovídajících o její posvátnosti. Podle pověstí legendární vůdci a vladaři Číny chovali ve svých palácových rybnících posvátné draky.

Za vlády prvního čínského císaře Čchin Š'-chuang-ti (246–209 př. n. l.) jeho palácový park ve městě San-ja byl přeměněn na miniaturní model Číny. Odtud mohl císař účinně řídit obrovskou říši, aniž by opouštěl svůj park, jelikož se v té době mělo za to, že přesný model nebo kopie čehokoli má stejné vlastnosti jako originál. Z toho důvodu za života císaře a jeho nástupníka se do zahrady začaly dovážet kameny, exotické rostliny a zvířata ze všech světových koutů. Budovaly se tam také zmenšené kopie známých pohoří, jezer a nejvýznamnějších architektonických památek dobytých zemí. Včetně paláců jejich vládců. (POLYAKOV, 2016)

V čchanských zahradách již významně vystoupila do popředí složka estetická, vyjádřená zejména zahradními stavbami a jejich rolí v zahradním prostoru. Důležitým posunem bylo i to, že živá zvířata bývala někdy nahrazována kovovými sochami. (HRDLIČKOVÁ, HRDLIČKA, 1997)

Za vlády první a druhé dynastie Chan (206 př. n. l. – 220 n. l.) k „sociálnímu“ významu čínské zahrady se přidal „ezoterický“. Rozšířila se představa o zahradě jako o „požehnaném místě“ – království spokojenosti a štěstí. „Rajská zahrada“ měla mírné klima, rozmanitou floru a faunu, hojně vody a potravy.

V tomto období se zahrady vytvářely v souladu se základními principy taoismu, podle kterých divoká příroda je „příbytkem bohů“. Tyto zahrady představovaly malebná zákoutí přírody a byly částí místní krajiny. Ve snaze získat milost bohů čínští zahradníci začali stavět z kamenů „hory“, které považovali za příbytky nesmrtelných. Na svazích a úpatích umísťovali kamenné a bronzové sochy nejvíce uctívaných božstev. Na svazích se také pěstovaly léčivé

a „čarodějnické“ byliny a houby. Na vrcholcích „hor“ byly instalovány měděné mísy („zrcadla“), které sloužily pro sběr rosy obětované bohům.

S rozšířením v Číně buddhismu (64 n. l.), který uznával nadvládu divoké přírody nad poměrně slabým člověkem, se zrodil pojem „osvícená příroda“. Označoval usilování člověka o sebezdokonalení pomocí meditace, tichého pozorování přírodní krajiny a duchovního splynutí s ní. Čínské zahrady tohoto období byly určeny k procházkám, pozorování měsíčních fází a „vzorů nebeského deštníku“, potěšení ze zvuku deště a rozmarné hříčky slunečních záblesků. Jinými slovy sloužily k „očistění“ duše a těla. To vše určilo hlavní principy kompozičních řešení – volný „přírodní“ styl, absence jakékoli symetrie a záměrného zdobení, maximální zachování přírodní krajiny, vytvoření miniaturních přírodních zákoutí, výrazná symbolická funkce každého detailu zahrady, použití několika mála významových akcentů (kameny, voda, rostliny).

Stanovení klasické estetiky čínské zahrady a krajinomalby připadlo na období raného středověku. Dvě nejstabilnější formy čínské krajinářské architektury, císařské a soukromé (sídelní) zahrady, vznikly v 5.–6. století.

Za vlády dynastie Míng (1368–1644) zahradní a parkové umění se stalo pro obyvatele Číny prioritním. Nebyl ani jeden člověk, který by nevlastnil alespoň malou zahradu o rozloze dvou až tří mu (1 mu = 1/15 ha). V opačném případě nemohl se zařadit mezi státní elitu. Na zahradě se odehrával kulturní život usedlosti: krajinomalba a hra na hudební nástroje, čtení nejlepších literárních děl, učené besedy a stolní hry. (POLYAKOV, 2016)

4 Typologie čínských zahrad

V literatuře je rozlišováno šest typů zahrad a parků: císařské parky na pekingském předměstí, zahrady u císařských hrobek, chrámové zahrady, „zahrady přírodní krajiny“, soukromé (sídelní) zahrady a zahrady učenců.

Císařské zahrady se vytvářely uměle: nasypával se kopec, rybníky se mezi sebou propojovaly kanály, přes které vedly lávky; vysazovaly se dokonce celé háje. Volné uspořádání těchto zahrad kontrastovalo s přísně geometrickými kompozicemi palácových budov, které vytvářely řetězce obdélníkových nádvoří. Na území císařských zahrad se nacházela administrativní správa, obytné prostory a odpočinková zóna. Každá budova měla přesně danou

funkci. Stavby se vyznačovaly velkolepostí, jelikož se považovalo, že císař je syn nebes, vládce Číny, a jeho příbytek proto musí být nekonečně veliký. (Příloha A. Císařské zahrady)

Chrámové zahrady měly takové uspořádání, aby maximálně využívaly přírodní krajinu. Tradičně je naplňovaly kameny a voda, babylónské vrby a vyobrazení Buddha na vrcholku zahrady. Zpravidla měly jednodušší a přirozenější uspořádání. (Příloha B. Chrámové zahrady)

„Zahrady přírodní krajiny“ nelze považovat za zcela nenarušené prostředí, neboť se zde do jisté míry prováděla určitá vylepšení. Sloužily pro veřejné slavnosti a pro potěšení z přírody. V těchto krajinách vždy byly v noci vidět hvězdy, nechyběly ani přírodní jeskyně, bublavé jarní potůčky a malé vodopády. Přírodní parky sloužily i pro vykonávání náboženských rituálů. Během náboženských svátků se stávaly místem konání jarmarků a divadelních představení. Tyto parky vznikaly spontánně a rozvíjely se po velmi dlouhou dobu. K jejich budování se užívaly pouze ty materiály, které byly nalezeny přímo na místě. (Příloha C. „Zahrady přírodní krajiny“)

Soukromé (sídlní) zahrady se obvykle nevyznačovaly velkou rozlohou a oficiální slavnostní výzdobou. Zpravidla byly utvářeny tak, aby harmonicky zapadaly do stávající krajiny a zvýrazňovaly přednosti přírodního reliéfu, aniž by se do něj muselo výrazně zasahovat. Sídlní zahrady sloužily pro plnohodnotný odpočinek, filozofická rozjímání a besedy. Pro tyto účely se budovaly menší rybníčky s elegantními kamennými lávkami, pavilony, objemné kompozice z balvanů. Často zahrada tvořila vizuální pokračování obytných místností, které byly oddělovány od okolí kamenným plotem a hustým listím. Byl to určitý zdroj duševního klidu a míru, který vytvářel atmosféru pro soustředěné pozorování vnějšího a vnitřního světa. (Příloha D. Soukromé (sídlní) zahrady)

Zahrady učenců byly prosté jakékoli stavovské upjatosti, státní či náboženské symboliky. Každý prvek zahrady sloužil pro plnohodnotný tělesný odpočinek a filozofická rozjímání. Osnovu zahrady tvořily malé rybníčky, tiché potoky, dřevěné ploché a obloukové lávky, útulné altány se stanovými střechami a také kameny pokryté mechem, ve kterých podle čínských pověr obývaly duše moudrých poustevníků. Zde se lidé snažili zušlechtit a zdokonalit svou tělesnou podstatu a obohatit duševní svět. Díky tomu se čínská zahrada stala místem pro dialog mezi lidským rozumem a přírodou. (Příloha E. Zahrady učenců)

5 Kompoziční principy v umění čínských zahrad

Každá čínská zahrada je tvořena souborem prvků, které v sobě nesou velmi komplikovaný filozofický význam. Zahrada musí odrážet lásku k přírodě a navozovat pocit duševního klidu. Existují tři základní principy tvorby čínských zahrad, které se dochovaly z dávných časů a platí dodnes.

První princip říká, že zahrada musí vypadat naprosto přirozeně, aby nebylo zjevné, že je dílem člověka. Libovolnost uspořádání a nenucenost převládají nad geometrickými tvary a předvídatelností.

Druhý princip spočívá v tom, že zahrada je chápána Číňany jako miniatura světa, soběstačný mikrověsír. Člověku zde patří moc všech přírodních sil. Proto v čínské zahradě jsou zpravidla přítomny symboly všech elementů vesmíru, spojených a propletených mezi sebou prvků: kamenů, vody, přírodní krajiny, umění zahradnictví atd.

Třetí princip stanovuje postupy uspořádání. Většinou se jednalo o menší zahrady, a pocitu dovršenosti takového mikrosvěta se dosahovalo díky následujícím postupům: multidimenziální perspektiva vytvářela iluzi prostoru, nezbytné rozdíly prvků odhalovaly nekonečné množství obrazů. Velmi často v zahradách byly vytvářeny klikaté cestičky a mosty tak, aby návštěvníci museli ujít delší úsek, aby se dostali z jednoho bodu do druhého.

Při tvorbě čínské zahrady se také používala metoda „propůjčené perspektivy“, kdy vnější prvky se zapojovaly do celkového designu. Dokonce i obloha odrážející se na hladině neodmyslitelné pro čínskou zahradu vodní nádrže byla součástí krajiny. Žádná zahrada v Číně není pouhou zahradou. Obvykle sestává z několika zahrad oddělených zdmi, galeriemi, dokonce i budovami tak, aby vystávala před návštěvníkem jako řada kontrastních obrazů. Čínská zahrada vyjadřuje pocit nekonečnosti prostoru a času – odraz celého vesmíru v jedné konkrétní zahradě, který slouží jako podstata tvorby.

6 Základní prvky čínských zahrad

Čínská zahrada spojuje v sobě Jin a Jang – dva protikladné živly, propojené společnou filozofií. Čínská zahrada vždy musí být ve stavu souznění s člověkem a přírodou.

6.1 Kameny

Hory jsou kostrou světa. Jsou spjaty s principem Jang, který vyjadřuje mužnost, vytrvalost, vznešenost a jsou symbolem dlouhého života. V zahradě hory jsou představeny umělými kopci a kameny. Kámen je komplikovaný prvek, který v sobě skrývá přírodní a antropogenní vlastnosti: je dílem přírody, ale může ho obrábět člověk. Horský vrchol je podle čínské filozofie symbolem ctnosti, síly a stability. V zahradě jeden kámen symbolizoval horský vrchol, řada kamenů – pohoří.

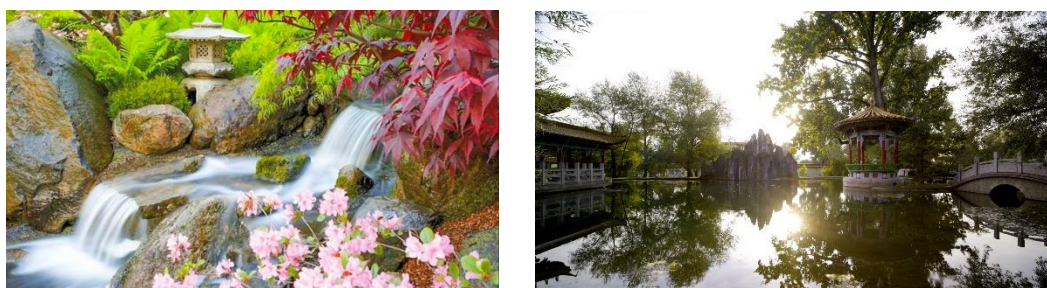

Obrázek 1. Kompozice z kamenu v čínské zahradě (Zdroj: VORONOVA, 2015)

Hojnost kamenů je typickým rysem čínské zahrady, sbírkovým předmětem a hrdostí již od pradávných dob. Za poslední tisíciletí budování abstraktních kamenných zahrad se stalo významným uměleckým směrem. Čínští umělci preferovali kameny se zjevnými známkami působení času – množstvím otvorů, neobvyklých tvarů, s povrchem pokrytým žilkami. V čínských zahradách lze nalézt více než sto druhů kamenů. Zvláštní oblibu získaly staré složité členité kameny z mořského dna.

6.2 Voda

Zahrada se naplňuje obnovující silou, je-li nalezena rovnováha protikladů. Z toho plyne, že tvrdost kamene musí být vyvážena poddajností vody. Voda v sobě přináší zápornou energii temné ženské síly Jin. Je symbolem věčného pohybu a nekonečná, nepřerušeno plynutí času.

Obrázek 2. Vodopád (vlevo) a vodní nádrž (vpravo) v čínské zahradě (Zdroj: VORONOVA, 2015)

Voda je „zrcadlo vesmíru“, ve kterém se odráží objekty bytí. S tím je spojena přítomnost vody v tekoucí a stojaté podobě: potoky a vodopády, rybníky a zátoky. Stojatá voda je zásobníkem kladné energie Čchi, plynoucí voda je jejím vodičem. Voda je zdrojem života pro ryby a rostliny, pomáhá udržovat vlhkost vzduchu, čistí a přináší do zahrady chládek. V promyšlené zahradě je dobré mít jak „živou“ vodu (vodopád), tak i vodní hladinu (zátoku s klidnou nehybnou vodou).

6.3 Rostliny

Významným elementem čínské zahrady jsou rostliny, které svým vzezřením, růstem, barvami, vůněmi a symbolikou přispívají k naplnění jejího vnitřního obsahu. Rostliny dodávají zahradě důstojnost, symbolizují velebnost stáří. Čínská zahrada musí zachovávat svou krásu a přitažlivost po celý rok. Každý strom, keř či květina mají v určitý význam a jsou spojeny se sezonními jevy. Čínská zahrada je vždy plná rozmanitými rostlinami. Čím majetnější vlastník zahrady, tím bohatší floru měly jeho zahrady.

V zahradě jsou nezbytností zákoutí, která se navštěvují v určitém ročním období. V zimě se návštěvníci kochali pohledem na jehličnaté rostliny; na jaře to byly broskve, švestky, jabloně, mandle; v létě – záplava nejrůznějších rostlin; na podzim – jasné barvy javorů, osinek, meruňkových stromů.

Zpravidla v takových zahradách chyběly rozsáhlé trávničky, které by odporovaly zásadě vyhýbat se prázdným plochám.

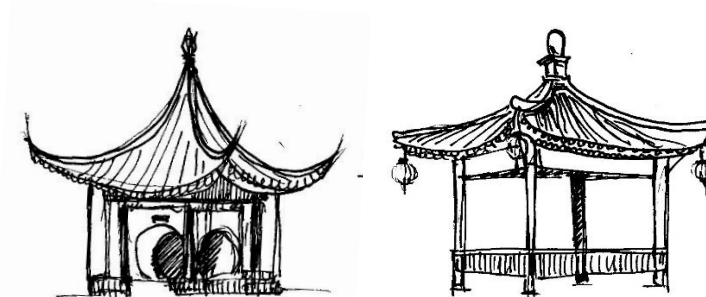
6.4 Architektonické prvky

Neodmyslitelnou součástí čínských zahrad jsou stavby v tradičním asijském stylu. Všechny stavby logicky zapadají do krajiny a prozrazují přítomnost člověka. Zahradní scénérie propojují a zároveň oddělují stavby všeho druhu – pavilony, studovny, kryté chodby, čajové domky, branky, dveře, můstky, zdi, vnitřní zídky, ploty. Příznačná je pro zahradní stavby jejich otevřenost do všech stran; přímo vyzývají okolní scénérii, aby vstoupila dovnitř.

Stavby v čínských zahradách slouží pro odpočinek a pozorování výhledů, odkrývají vnitřní smysl přírody. Právě proto čínské zahradní stavby se nejčastěji nachází v blízkosti hor a vodních zdrojů a jejich proporce jsou úměrné přírodním útvarům. V krajině jsou vždy umístěny volně, a to jak samostatné budovy, tak i soubory. Prvky krajiny a architektonické objekty se vždy navzájem odstiňují, zdůrazňují přednosti tvarů, linií a barev.

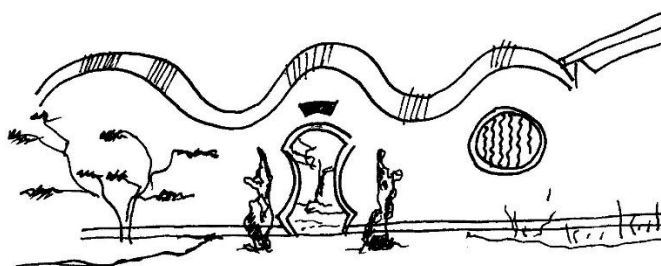
Pro všechny parkové stavby jsou typické vysoké střechy: sedlové, valbové, stanové, ploché, jednoúrovňové, dvojúrovňové aj. Každý typ střechy se volí pro určitý druh krajiny, díky čemuž stavby harmonicky zapadají do přírodního okolí. Pro stejný účel stavby mají velké dveře a vysoká okna od podlahy až ke střeše.

V zahradě bývá hodně altánů všech tvarů a velikostí. Jejich hlavní funkcí je ochrana před sluncem a deštěm, poskytnutí místa pro odpočinek a pozorování krás okolní krajiny. Barevné řešení altánů činí je významným koloristickým prvkem.

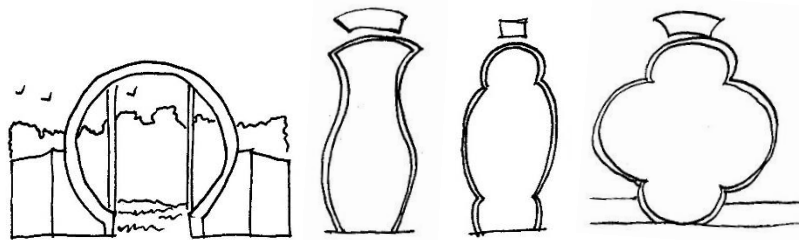
Obrázek 3. Altán (vlastní kresba)

Čínské zahrady jsou tradičně oploceny. Hranice určují zdi z kamene. Vypadají, jakou součást krajiny a vždy přesně kopírují terén, stoupají vzhůru a klesají dolů po svazích podobně jako „kroutící se drak“. Zdi ladí s okolním porostem a nepůsobí cizorodě. Poměrně vysoké obvodové zdi jsou stavěny ze světlého kamene, díky čemuž tvoří výborné pozadí a působí vzdušně. Hlavní funkce vnitřních stěn spočívá v tom, že usměrňují vybrané body výhledu, díky čemuž odkrývají jedinečnost krajiny.

Obrázek 4. Zed' (vlastní kresba)

„Měsíční brána“ je název otvorů různých tvarů (kulaté, čtvercové, obdélníkové, ve tvaru listu), které oddělují zóny v zahradě. Jejich účelem je postupné odkrývání nových výhledů na cestě po zahradě.

Obrázek 5. „Měsíční brána“ (vlastní kresba)

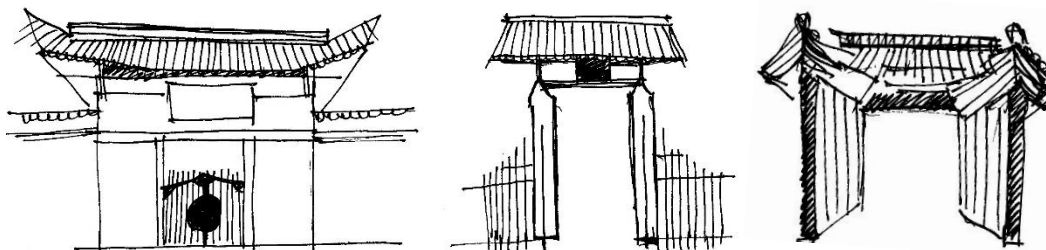
Okna v zahradě tvoří nevelké otvory ve stěnách v úrovni očí. Rámují výhled do další části zahrady, který vypadá jako obraz na zdi. Jsou dva druhy oken:

1. Okna ve tvaru rámu, který ohraničuje „zahradní obraz“.
2. Okna podobná uměleckým dílům, s ozdobnou kovanou nebo kamennou mříží, ornamentem nebo vyobrazením stromu, skrz které také lze pozorovat „zahradní obrazy“.

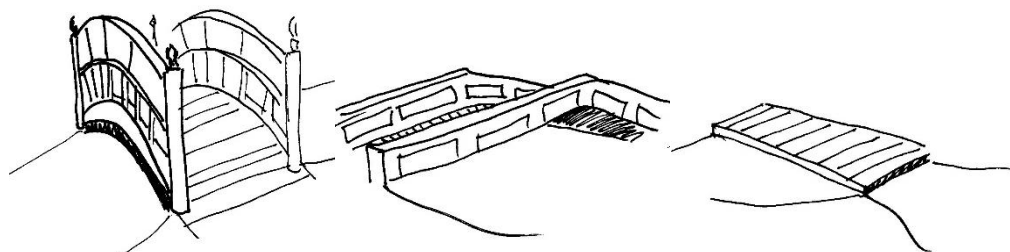
Obrázek 6. Okna v čínské zahradě (Zdroj: VORONOVA, 2015)

Vstupní brána je obvykle obdélníkového tvaru a vždy zastřešena. Střeška je většinou vymalována jasnými barvami (červená, hnědá). V menší zahradě může být poměrně jednoduchá a skromná, ale parková brána je velká, krásná, se zakřivenou střechou a symbolickým nápisem, bohatě zdobená. Brána nemusí mít žádné zdi nebo ohrady, protože sama o sobě je symbolem, znakem.

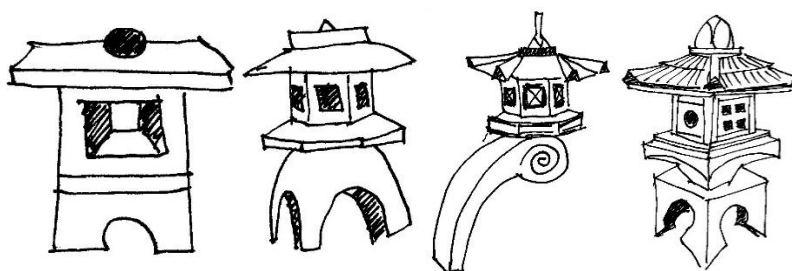
Obrázek 7. Vstupní brána (vlastní kresba)

Lávky se obvykle používají k překračování vodních ploch. Mají různé tvary – obloukové lávky přes malé potůčky, klikaté jednoúrovňové lávky vedoucí přes zátoky, nebo lávky z plochých kamenů. Staví se ze dřeva, kamene nebo bambusu.

Obrázek 8. Lávka (vlastní kresba)

Čínské lucerny ze dřeva, skla, kovu a papíru mají červenou barvu a jsou ozdobou zahrady, která zároveň plní určitou funkci. Nejčastěji jsou umístěny na zdech nebo v altánech u stropu.

Obrázek 9. Lucerna (vlastní kresba)

6.5 Nápisy

Umění čínské zahrady má zvláštní vztah k literatuře: nápisy jsou nezbytnou součástí zahrady. Zdi jsou zdobeny básněmi a památnými nápisy. Stavby mají vlastní poetické názvy, terasy a pavilony jsou opatřovány dvojicí citátů, které se vytesávají do kamenných sloupů. Slova vynahrazují nedostatek citového vnímání. Kontrast krajiny a nápisů podněcuje představivost a tvorbu.

Obrázek 10. Nápis na kamene (Zdroj: VORONOVA, 2015)

7 Charakteristika učení Feng Shui

Feng Shui je staré filozofské učení o analýze proudění životní energie v našem okolním prostoru. Tento starý systém pravidel učí, jak rozeznávat a podporovat pozitivní energii a jak identifikovat a odporovat negativní energii. Doslovný překlad názvu Feng Shui z čínštiny znamená „vítr a voda“. Původní název se překládal jako „země a vzor“.

7.1 Historie

Ve skutečnosti přesné informace o době vývoje Feng Shui nejsou známy. Kořeny sahají do hluboké minulosti, kdy ještě neexistoval žádný čínský stát a lidé osídlovali převážně úrodné oblasti mezi Žlutou a Modrou řekou.

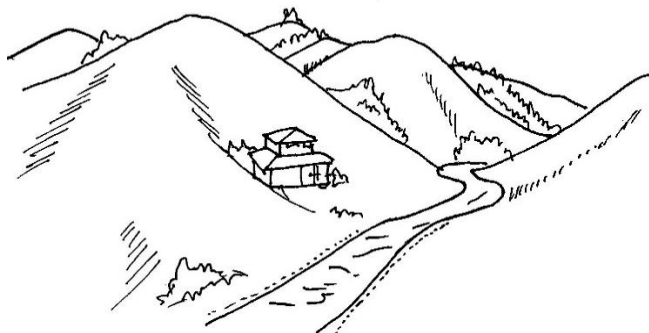
Ve své knize Djemelová (2000) uvádí: předpokládá se, že Feng Shui vzniklo přibližně před 7000 lety. Jiná verze říká, že pravidla tohoto učení se ustanovila přibližně 2700 let před naším letopočtem, a to současně s vynálezem kompasu. (DJEMELOVÁ, 2000)

Kořeny Feng Shui lze nalézt v taoismu, konfucianismu a buddhismu. Původně je jednou ze součástí čínské medicíny. To je naprosto logické, protože zdravé bydlení pomáhá udržet zdravý organismus. Pentagram známý z čínské medicíny je shodný s pentagramem používaným ve Feng Shui na léčbu prostoru. Jeho součástí je čínská numerologie a I-Ting. Je to metoda zabývající se kultivací našeho životního prostoru. Víra, že vhodné umístění budov, nábytku a bytových doplňků, může zajistit šťastný život. Cílem Feng Shui je upravit okolí člověka tak, aby napodobilo harmonii a rovnováhu životního prostředí. Dobré Feng Shui nechává dobrou energii volně plynout budovou, vytváří harmonii a napomáhá komunikaci mezi lidmi, kteří zde žijí a pracují. (DJEMELOVÁ, 2000)

V minulosti se Feng Shui používalo pro ochranu členů císařské rodiny. Během císařovy vlády všichni známí mistři Feng Shui v Číně byli císaři k dispozici, protože se obávali toho, že učení získá velký ohlas a pomůže nepřátelům říše. Mistři předávali znalosti svým starším synům, kteří se učili po dlouhá leta, než mohli získat právo nazývat se mistrem. Avšak postupně moudrost této filozofie pronikla mezi lidi za hranicemi Číny.

V průběhu prvních 2500 let učení bylo spojeno převážně se zeměpisem krajiny. Číňané si všimli, že pokud stavěli své domy na „správném“ místě, potkával je úspěch. A naopak, pokud obydlí stálo na nevhodném místě, jeho obyvatelé postihovalo neštěstí. Z toho vyvodili, že

ideální orientace domu je fasádou na jih. Zezadu ho měly chránit hory (vyvýšenina chránila dům před nepříznivým severním větrem) a pomalý proud vody tekla před domem. Právě takové uspořádání přivolávalo dostatek pozitivní energie Čchi.

Obrázek 11. Dokonalá poloha domu (vlastní kresba)

7.2 Školy Feng Shui

Když před několika tisíci let Číňané začali používat Feng Shui, neexistovaly žádné školy tohoto učení. Byl pouze jeden druh Feng Shui. Postupem času mistři prozkoumávali učení stále hlouběji a vyvíjeli vlastní metody a teorie. Díky jedinečnosti přístupu každého mistra vzniklo mnoho různých škol. Základ všech teorií stále tvořil neměnný princip Knihy proměn (I-Ting).

Klasické Feng Shui vyžaduje vážné studium neviditelné energie okolí, která ovlivňuje člověka na konkrétním místě a v konkrétní dobu. Rozdílné názory mistrů poukazují na komplikovanost učení Feng Shui. V současné době mistři Feng Shui spojují přístupy hned několika škol, protože pouze tak lze dosáhnou žádaného výsledku. Kromě teoretických základů pro studium a praxi Feng Shui je nezbytné mít jak zdravý rozum, tak i vyvinutý cit.

7.2.1 Škola tvaru

Škola tvaru se zrodila na jihu Číny a patří mezi první školy učení Feng Shui. Její teorie přisuzuje každému tvaru v zahradě zcela určitý význam. Zabývá se vlivem různých tvarů na člověka a jeho obydlí. Postupy této školy se využívají k určení nejvhodnějšího místa pro stavbu obytných budov, mostů, cest, parků aj. Základní princip školy říká, že jakákoli krajina produkuje energii, která pochází z hor, kopců, řek a rovin. Tuto energii je třeba využít k dosažení konkrétních cílů v různých oblastech lidského života.

K nejznámějšímu učení této školy patří teorie pěti nebeských zvířat (černá želva, ohnivý fénix, zelený drak, bílý tygr a žlutý had), pěti elementů (voda, země, oheň, vzduch, dřevo), energie Jin a Jang, proudění energie Čchi.

7.2.2 Škola kompasu

Škola kompasu ze severu Číny vyznává osm směrů, každému, ze kterých přisuzuje určitý význam. Nejvíce věnuje pozornost aspektu času a stále se měnící energii v okolí člověka (každých dvacet let).

Jejím hlavním nástrojem je čínský kompas Lo Pan. Sever symbolizuje počátek. Podporuje ho voda a odstíny modré barvy. Severovýchod a jihozápad zahrady symbolizují pokoj, vnitřní klid a společenství. Východ a jihovýchod patří pohybu. Jihu náleží expanze a spiritualita. Na západě a severozápadě se nachází struktura.

7.2.3 Škola Ba-Gua

Škola Ba Gua je ze všech nejznámější. Právě tato škola učí Feng Shui praktikované v západních zemích. Popisuje devět oblastí života, z nichž každá má v zahradě vlastní místo (zóna pomocníků, kariéry, vědomostí, rodiny, zdraví, tvorby, bohatství, slávy a vztahů). Škola sleduje vzájemné působení mezi místnostmi a členy rodiny, nachází a rozvíjí jejich životní aspirace.

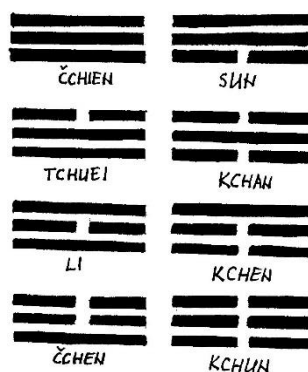
7.3 Metody Feng Shui v umění čínských zahrad

Pokud rovnováha zahrady je narušená a vyžaduje nápravu, Feng Shui používá speciální metody a prostředky korekce. Dokážou skrýt negativní energii Sha Čchi, zesílit proudění pozitivní energie Čchi, zajistit rovnováhu Jinu a Jangu nebo vykompenzovat nevhodný tvar pozemku. Zásady Feng Shui pomohou dosáhnou nejlepších výsledků.

7.3.1 Kniha proměn I-Ting a systém Ba-Gua

Přesné datum vzniku Knihy proměn není známo. Celé dílo je založeno na teorii proměn, která zahrnuje obrazy nebe, země, podstatu proměn síly světla (Jin) a tmy (Jang). Ve skutečnosti teorie proměn nese v sobě zakódovaný mechanismus běhu vesmíru, a proto mudrci a učenci všech dob považovali Knihu proměn za klíč k rozluštění záhad Přírody a nevyčerpatelným pokladem metafyzické moudrosti, vysvětlující všechny jevy Kosmu. Na základě této knihy vznikly dva filozofické systémy – taoismus a konfucianismus.

Kniha vypráví o osmi trigramech Ba Gua – mystických symbolech utvářejících hexagramy. Osm trigramů tvoří základní princip Feng Shui. s jejich pomocí lze popsat všechny hmotné a nehmotné věci a jevy ve vesmíru. Například přírodní jevy, strany světa, členy rodiny, orgány. Každý trigram má nekonečné množství významů.

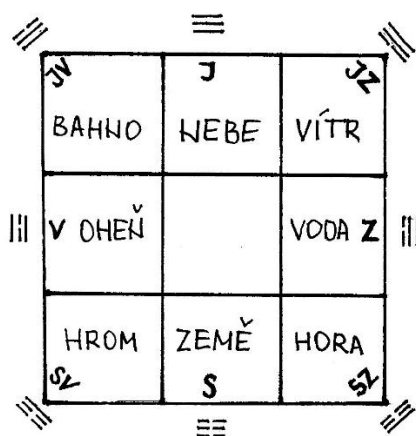
Obrázek 12. Osm trigram (vlastní kresba)

Trigramy jsou všechny možné kombinace přímých a přerušovaných linií, které jsou znázorněny ve třech řadách. Přímé linie představují mužskou jangovou energii a přerušované linie ženskou jingovou. Každému trigramu je přiřazen určitý směr. (WEBSTER, 2010).

Schéma Ba Gua je základní pomůckou užívanou ve Feng Shui. Vzniká v cyklu přeměny pěti elementů. Pět stádií energie je v osmiúhelníkovém obrazci rozprostřeno do osmi kategorií. Každá z kategorií je charakterizována různým poměrem sil Jin a Jang. V praxi slouží toto schéma k převedení na osm základních sfér v životě člověka do vztahu s prostorem a s příslušnou energetickou charakteristikou. Devátou oblast tvoří střed schématu. (BROWN, 2002).

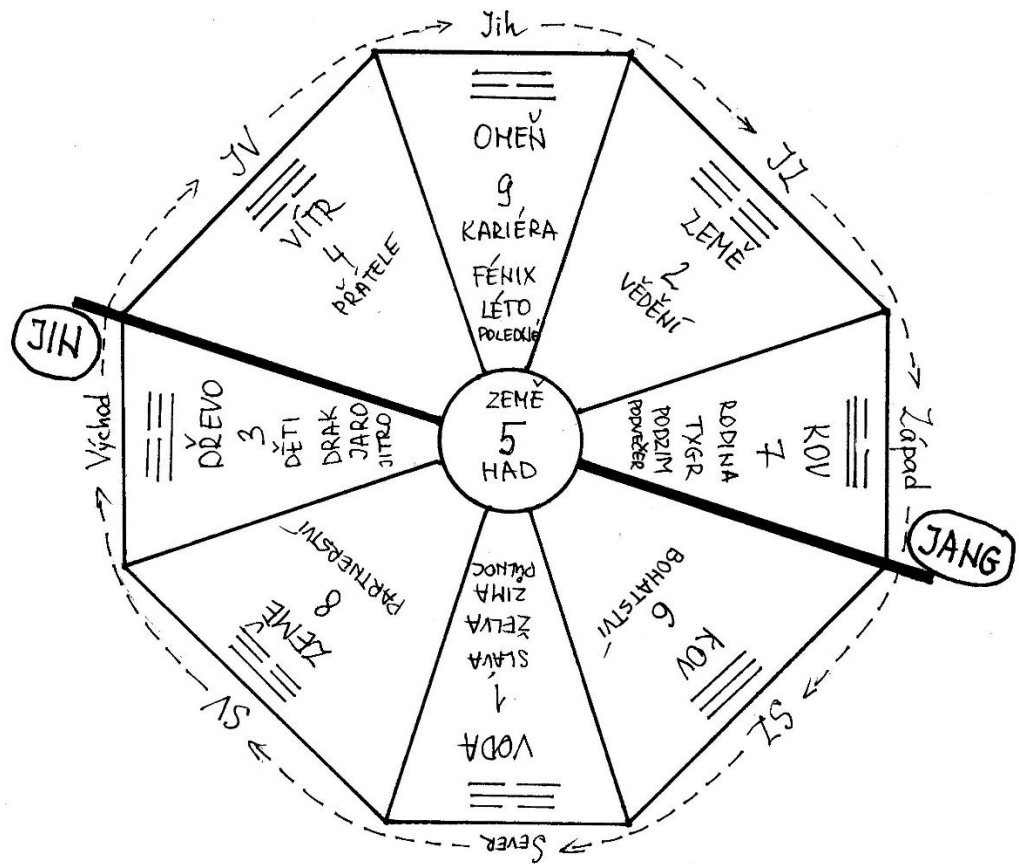
Každá sekce odpovídá jedné nebo více oblastem lidského života, má vlastní význam, směr a barvu. Jsou dva způsoby umístění trigramů Ba Gua na hexagramu:

1. Ba Gua Ranných nebes popisuje dokonalý model světa, vesmíru, který dosáhl nejvyšší harmonie. Stará legenda praví, že před čtyřmi tisíci lety ze Žluté řeky na břeh vylezla božská želva, která nesla na svém krunýři magický čtverec Ba Gua.

Obrázek 13. Ba Gua Ranných nebes (vlastní kresba)

2. Ba Gua Pozdních nebes představuje pohodlnější členění, které přináší úplnější obraz světa a popisuje skutečný řád věcí, pozemskou realitu.

Obrázek 14. Ba Gua Pozdních nebes (vlastní kresba)

Tabulka 1. Charakteristika osmi trigramu Pozdních nebes

Znak	Název	Živel	Symbol	Světové strany	Barva	Roční období	Rodina	Charakteristika
	Li	Oheň	Oheň	Jih	Červený	Rané léto	Střední dcera	Slunce, oči, blesk, duha, červánky, válka
	Kchan	Voda	Voda	Sever	Černý	Raná zima	Střední syn	Měsíc, ucho, déšť a sníh, krev, loupež, ryba, sůl, víno
	Čchen	Dřevo	Hrom	Východ	Zelený	Předjaří	Starší syn	Nohy, vlasy, bambus, drak, had, hmyz, zemědělství
	Tchuei	Kov	Jezero	Západ	Bílý	Raný podzim	Mladší dcera	Kouzelník, jazyk, plíce, sluha, koza
	Sun	Dřevo	Vítr	Jihovýchod	Fialový	Pozdní jaro	Starší dcera	Kohout, trávy, oči, provaz, aroma, pero, plachta, vějíř, rostliny
	Kchun	Země	Země	Jihozápad	Růžový	Konec léta	Matka	Půda, kráva, zlato, hedvábí, stonek, rýže, kaligrafie
	Čchie n	Nebe	Nebe	Severozápad	Červený odstín	Pozdní podzim	Otec	Úředník, kost, hlava, kůň, zrcadlo, skvost, plod, mraz
	Kchen	Země	Hora	Severovýchod	Modrý	Pozdní zima	Mladší syn	Pes, ruka, prsten, pěšina, cesta, vrata, průchod, ovoce a bobule, krysa, tygr, nos

7.3.2 Pozitivní energie Čchi a negativní energie Sha Čchi

Pojem zemské energie Čchi je pro Feng Shui zásadní. Napojení na tuto energii je hlavním cílem praktikování umění Feng Shui. Pro stavbu domu a zařízení zahrady je nezbytné volit místa, kde je této energie již dostatek, a také dodatečně usměrňovat její proudění pomocí speciálních postupů pro získání největší možné koncentrace pozitivní energie. (VORONOVA, 2015)

Doslovný překlad slova Čchi z čínštiny znamená „dech“, „životní energie“, „duch“. Je to energie, kterou potřebuje vše živoucí a část neživoucího. Má elektromagnetický původ a protíná skrz naskrz celý svět. Je přítomná ve vzduchu a zemi, ve vodě i v těle člověka.

Energii Čchi se také často říká „vesmírný dech“ nebo „životní energie“. Podle představ starověké čínské filozofie vesmír sestává z energie okolního prostředí, která všude proniká a vše obklopuje, tedy z energie Čchi. Člověk není výjimkou – energie Čchi proudí přes energetické kanály a meridiány lidského těla. Například v zemědělství Čchi zajišťuje bohatou úrodu; v podnebí je tato energie přenášena vodou a větrem. (MEY, 2008)

Energie Čchi může měnit své vlastnosti v závislosti na okolnostech: viditelných hmotných objektech a velkých stavbách, terénu, tvaru a barvě předmětů, dokonce i vlhkosti vzduchu, čistoty nebo znečištění místa, pachů. (VORONOVA, 2015)

Pozitivní energie Čchi proudí pomalu a nikdy se nepohybuje přímočaře. Přináší úspěch do všech činností, zlepšuje zdraví a přináší dobré příležitosti. Na místech, kde je této energie hodně, bujně rostou zdravé rostliny, vzduch je svěží a voňavý, voda je vlažná a osvěžující.

V důsledku překrásná zahrada či krajina produkují ještě více energie Čchi. Pomalu tekoucí řeka nebo vodopád také vytváří Čchi. Malíř tvořící portrét také produkuje Čchi. (WEBSTER, 2008)

Při hlubším zkoumání lze rozdělit energii Čchi na několik druhů:

1. Přírodní Čchi je energie protínající přírodní jevy, naplňuje zvířata, ptáky, rostliny a všechny živé tvory na naší planetě. Energetické potoky pokrývají celou Zemi.
2. Nebeská Čchi přichází z nebe a obklopuje všechny planety a hvězdy ve vesmíru.
3. Domácí Čchi je tvořena energií proudící v domě; naplňuje zdi, věci a všechny předměty uvnitř obydlí.

4. Lidská Čchi je životní energie člověka, která nás oživuje, nutí tělo k pohybu, člověka k činům a dosažení cílů.
5. Sociální Čchi je energie národa nebo společenství.

Negativní energie Sha Čchi je chaotická a neovladatelná, snižuje efektivitu činnosti a dokáže zmařit veškerá úsilí. Pohybuje se rychle, prudce a přímočaře. V překladu z čínštiny Sha Čchi znamená „smrtící dech“. Přináší neštěstí, nemoci, problémy v rodině a v práci.

Pozitivní energie Čchi se přeměňuje na negativní energii Sha Čchi za následujících okolností:

- příliš rychlé nebo příliš pomalé proudění energie;
- přímočarý pohyb, čím delší je čára pohybu, tím ničivější je působení negativní energie;
- efekt otráveného šípku: dvě rovné linie tvoří úhel (hrot šípku), v místě jejich překřížení vzniká velká koncentrace negativní energie;
- úplná zástava proudu energie v rozích nebo v důsledku blokování pohybu nějakým objektem (nábytek, stavba, nevhodný reliéf aj.).

Tabulka 2. Zdroje pozitivní a negativní energie

Pozitivní energie Čchi	Negativní energie Sha Čchi
Čisté cesty	Špinavé cesty
Bohatá vegetace	Proluky
Zelená tráva a kvetoucí záhony	Zcela rovný terén
Vodní nádrž před fasádou domu	Roh sousedního domu před fasádou
Udržované, ale nízké sousední domy	Velmi vysoké sousední budovy
Množství různých textur	Hlučná místa v domě
Členitý reliéf	Vyschlé stromy na okraji pozemku
Střed svahu nebo úpatí	Pozemek v blízkosti mostu
Spojení vodorovných a svislých čar	Pozemek na křižovatce

7.3.3 Harmonie Jin a Jang

Jin a Jang je zvláštní druh energií, které neproudí samostatně, ale různé jejich kombinace dokáží ovlivňovat Čchi tím, že budou podporovat nebo zastavovat její pohyb. Jsou to dva

základní principy, které řídí vesmír a symbolizují harmonii. Představují vlastnost konkrétního místa nebo předmětu, která je tvořena dvěma póly. Na každém místě může převládat některý ze dvou pólů, anebo mohou být v rovnováze. Jin a Jang činí vše ve světě jedinečným a neopakovatelným. Představují koncept vzájemného doplňování a zároveň opozice, koncept protikladů (muž a žena, světlo a stín, teplo a zima, voda a oheň atd.) Staří taoisté velmi rádi sestavovali seznamy protikladů vyjadřující vzájemný vztah.

Tabulka 3. Vztah mezi Jin a Jang

Jin	Jang
Ženský princip	Mužský princip
Tygr	Drak
Voda	Oheň
Tma	Jas
Měkkost	Pevnost
Klid	Zvuk
Měsíc	Slunce
Smrt	Život
Pasivní	Aktivní
Ploché terén	Hory
Oblý tvar	Špičatý tvar
Vadnutí stonku	Přímá rostlina
Hladký povrch	Drsný povrch
Hladná barva	Teplá barva
Trávy	Velké nádoby s rostlinami
Živé ploty	Koule do růží
Trávník	Sedačky, staly
Keř	Vybavení pro dětské hry
Vodní prvek	Vodotrysk
cihla, kov	Oblázek, žula, trávník
Půda	Zahradní domek
Klidné vodní plochy	Kameny
Stromy	Svítilna
Květiny	Figurky, sochy

Celosvětově známá teorie Jinu a Jangu pochází z taoistického filozofického systému, který vznikl v důsledku pozorování a analytického rozboru světa. Zmiňuje se o ni i Kniha proměn, která říká, že v základu Jinu a Jangu leží všechny existující ve vesmíru vlastnosti a elementy. Princip Feng Shui se snaží zajistit rovnováhu Jinu a Jangu, a vytvořit tak harmonický chod životní energie Čchi.

V překladu Jin znamená stinnou severní stranu hory, Jang slunnou jižní stranu hory. Toto důmyslné čínské pojmenování značí i to, že se síly neustále mění, a přecházejí jedna v druhou. Ve Feng Šuej se obecně pro tyto dvě složky používá označení Čchi, které je tedy vše obklopující a všudypřítomné. (ČCHUEN, 1998)

陰陽

Obrázek 15. Hieroglyfy Jin (vlevo) a Jang (vpravo) (Zdroj: ČCHUEN, 1998)

Jednota Jinu a Jangu je v čínské tradici symbolizována kruhem. Světlá polovina Jang v sobě má část Jinu v podobě černé tečky, zatímco temná polovina Jin obsahuje část světla Jang. Kruhy symbolu Jin a Jang symbolizují neustálý pohyb.

Obrázek 16. Taoistky symbol Jin a Jang (Zdroj: WEBSTER, 2008)

Ve vzájemném ovlivňování Jin a Jang utváří pět základních prvků: Vodu, Oheň, Dřevo, Kov a Země. Protože každý z nich má vlastní energii a symbolizuje konkrétní živel, právě pět vyjmenovaných živlů utváří miliardy hmotných věcí a nehmotných jevů.

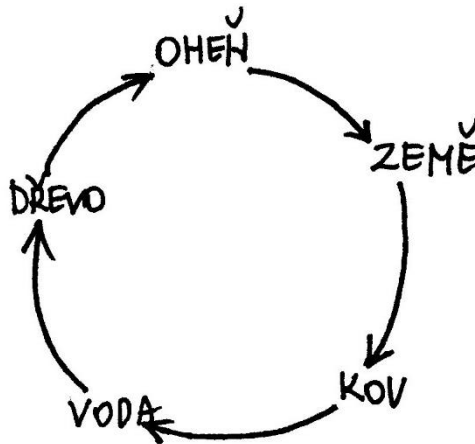
7.3.4 Teorie pěti prvků (Wu Sing)

Stáří Číňané věřili, že vše, co existuje ve vesmíru, je tvořeno pěti prvky: Dřevem, Ohněm, Zemí, Kovem a Vodou, které jsou v nepřetržitém pohybu a stále se mění.

Pět prvků jsou nositeli pěti různých energií. Tato pětice elementů je seřazena do kruhového cyklu a ke každému lze přiřadit odpovídající vlastnosti vyskytující se v přírodě. V harmonickém prostředí se nachází vždy všech pět prvků. V zahradě se uplatňují především ve formě tvaru, barvy a materiálu. (BROWN, 2002)

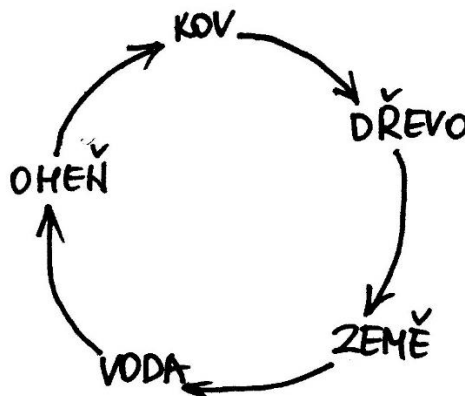
Všechny pohromadě představují tvořící a destruktivní cyklus:

- Tvořící cyklus: Oheň rodí Země → Země tvoří Kov → Kov se přeměňuje na Vodu → Voda tvoří Dřevo → Dřevo rodí Oheň. Každý živel podporuje dva okolní živly.

Obrázek 17. Tvořící cyklus (vlastní kresba)

- Destruktivní cyklus: Kov rozsekává Dřevo → Dřevo odvodňuje Zemi → Země znečišťuje Vodu → Voda hasí Oheň → Oheň taví Kov. Každý živel ničí dva okolní živly.

Obrázek 18. Destruktivní cyklus (vlastní kresba)

Tabulka 4. Charakteristika prvků

	Voda	Země	Dřevo	Oheň	Kov
Světová strana	Sever	Střed	Východ	Jih	Západ
Barva	Černý, světle modrý	Žlutý, zlatý	Zelený, modrý	Červený	Bílý, šedý
Planeta	Merkur	Saturn	Jupiter	Mars	Venuše
Roční období	Zima	Babí léto	Jaro	Léto	Podzim
Číslo	6	5	8	7	9
Živočich	Želva	Fénix	Drak	Bažant	Tygr
Energie	Akumulační	Rovnováha	Rozšiřování, růst	Osvobození	Koncentrace
Symbol	Bohatství	Něžnost	Rozvoj	Aktivní	Sociální úspěch
Kvalita	Poddajný	Pracovitost	Duchovnost	Síla, vedení	Všestrannost
Architektura	Plynulé, vlnité linie	Čtverec	Pravoúhelník	Trojúhelník	Kruh
Tvar	Chaotický, amorfní	Zavalitý, plochy	Vertikální, tenký	Špičatý, hvězdicovitý	Kupolovitý, oválný
Materiál	Sklo, voda	Cihla, hlína, cement	Papír, rostliny	Oheň	Kov, kamen
Prvek v zahradě	Fontán	Květináč	Dřevěný nábytek	Svítidlo	Kovaná ohrada
Vůně	Hnilobná	Květinová	Žluklá	Spáleniny	Práchniviny
Chuť	Slaná	Sladká	Kyselá	Hořká	Ostrá

7.3.4.1 Voda

Energii Vody lze přirozeně zesílit vodou, například potůčkem, rybníkem, ptačím napajedlem, fontánou a také nepravidelně tvarovanými předměty ze skla. Z rostlin jsou vhodné ty, které mají nepravidelný tvar nebo zvlněné listy. Například vodní rostliny a polštářovité formy skalníku.

7.3.4.2 Dřevo

Energii Dřeva lze zesílit jakýmkoli sloupovitými, protáhlými a vzhůru směřujícími předměty nebo rostlinami. Například plamének, divizna, sloupovitý jalovec a tis. Efekt také zesílí zelená barva.

7.3.4.3 Oheň

Oheň je symbolizován uměleckými prvky a rostlinami, které směřují vzhůru a mají špičatý tvar. Hodí se i rostliny s trny. Například růže, smrk, dřívěš nebo zahradní lucerny, otevřený krb, gril. Efekt zesílí černá barva.

7.3.4.4 Země

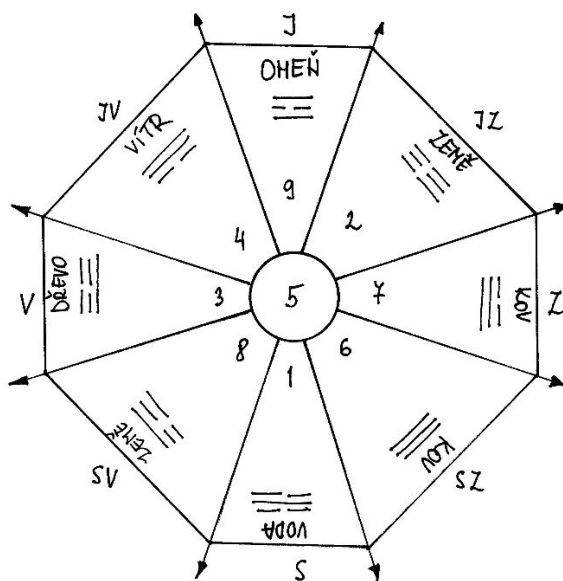
Pro prvek Země jsou typické půdopokryvné rostliny. Například vřes, tařice, plazivý jalovec, kručinka, ploché a široké předměty ze sádky, porcelánu, keramiky a hlíny.

7.3.4.5 Kov

Energii Kovu lze zesílit pomocí tvarovaného do koule zimostrázu nebo šateru, barevných koulí, oválných figurek.

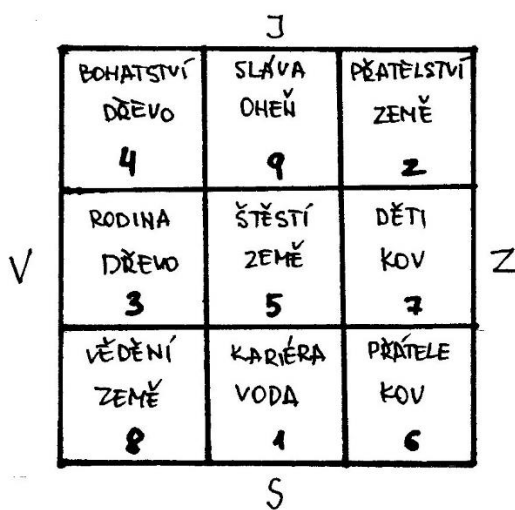
7.3.5 Osm životních oblastí Ba-Gua

Tradiční Ba Gua má tvar osmiúhelníku, který je rozdělen na devět polí, které odpovídají hlavní oblasti života. Tato matice je mapou energie, která se používá při diagnostice kvalit energie v okolním prostředí.

Obrázek 19. Osm směrů (vlastní kresba)

Pro využití vlivů Ba Gua osmiúhelník musí být umístěn do středu zahrady tak, aby jeho dolní část odpovídala hlavnímu vstupu do domu. Oblast kariéry musí ležet na severu.

Obrázek 20. Vlivy Ba Gua (vlastní kresba)

7.3.5.1 Oblast kariéra

Tato oblast leží vždy blízko vstupu do zahrady. K oblasti patří prvek Voda. Vchod symbolizuje ústa zahrady, neboť představuje spojení s okolním světem. Kariéru lze příznivě ovlivňovat tekoucí vodou, která podporuje i osobní život. Pro aktivování této oblasti můžeme použít vřídelní kámen s potůčkem nebo malou fontánku. Zahradní cestička by neměla být rovná, ale do oblouku. Z utvářecích prvků jsou vhodné předměty z kovu, z barev bílá, šedá a modrá. To platí pro všechny předměty a rostliny. (PAP, POSCH, 2002)

7.3.5.2 Oblast partnerství

Tato oblast leží severozápadně a co nejdále od vstupu do domu. K této zóně patří prvek Kov. Zde je vhodné umístit kovové zvonkohry, ptačí budku a vytvořit místo k posezení. Nejvhodnějšími materiály pro optimalizaci této oblasti jsou kámen a hlína. Vhodné barvy květů a plodů jsou oranžová, žlutá a červená. Musí se dbát na to, aby v této oblasti nikdy nebyly umístěny osamělé rostliny nebo předměty.

7.3.5.3 Oblast rodiny

Tato oblast leží diagonálně vlevo od hlavního vchodu, uprostřed levé poloviny pozemku. K oblasti patří prvek Dřevo. Pro zařízení této části zahrady je dobré, pokud v ní kromě jehličnanů budou růst i jiné rostliny. Posilující barvy jsou zelená a modrá. Je vhodné zde vysázet rostliny nejrůznějších barev.

7.3.5.4 Oblast bohatství

Tato oblast se nachází diagonálně vlevo co nejdále od hlavního vchodu. Nejlepším prvkem pro tuto část zahrady je tekoucí voda. Záleží pouze na osobní volbě, zda bude instalován vřidelní kámen nebo vodní socha. Může zde být tekoucí voda v závěsných miskách, vřidelní kámen s vyvěrajícím potůčkem, vodní kolo a bohatě plodící keře a stromy. Oblast bohatství lze podpořit uměleckým dílem. Vhodné barvy jsou modrá a zelená. Hodí se tady rychle rostoucí rostliny (např. rané žluté narcisy) a stromy.

7.3.5.5 Oblast přátel

Leží vpravo od hlavního vstupu na pozemek. Je vhodné zde umístit suvenýry z cest nebo dárky od přátel. Tato zóna se hodí pro vytvoření příjemného místa k posezení. Vhodnými prvky pro zařízení oblasti jsou předměty z kovu, hlíny nebo kamene v oranžové, žluté, hnědé, bílé nebo šedé barvě.

7.3.5.6 Oblast dětí

Leží ve středu pravé poloviny pozemku. K této oblasti patří prvek Kov. Toto místo se hodí pro zařízení dětského hřiště. Pro zařízení je vhodné zvolit pískoviště, houpačku nebo prolézačku. Hodí se tady rostliny, které vyžadují intenzivní péči, například byliny nebo zelenina. Tuto oblast posilují kulaté tvary v bílé, oranžové, žluté nebo hnědé barvě.

7.3.5.7 Oblast vědění

Leží v levé polovině pozemku. Oblast patří prvku Země. Pro posílení vnitřního klidu je vhodné použít hliněné nádoby či kameny. Oblast lze vydláždit přírodními kameny a vytvořit plácek na posezení či meditaci. Bude se zde hodit jezírko nebo skalka, hranatá miska. Pro tuto oblast se hodí červeně kvetoucí a plodící keře, ovocné stromy a trvalky. Prospěšnými barvami jsou žlutá, oranžová a hnědá.

7.3.5.8 Oblast slávy

V této oblasti je vhodné vysázet vysoké květy a rostliny, které symbolizují kariérní růst. Může zde stát zahradní křeslo, ve kterém by se dalo odpočívat a promýšlet pracovní plány. Na firemním pozemku poslouží jako vhodné místo pro prezentaci loga. Lze ho umístit mezi květinami na záhonu, nebo na plot, případně připevnit na stěnu. Posilující vliv mají prvky ve tvaru vějíře a hvězd, sytá zelená a červená barva.

7.3.5.9 Pole tchaj-čchi

Tato oblast zabírá celý střed pozemku. Může odsud proudit zdraví, štěstí a spokojenost. Toto místo zahrady představuje spojení nebe se zemí. Jednou z možností, jak oblast zařídit, je oddělení kamenným kruhovým lemem, spirálou nebo vysazením solitérů. Je dobré zde umístit travnatou, štěrkovou nebo pískovou plochu. Hodí se tady fontána nebo dekorativní bazének, lze umístit pergolu, altán, voliér, kameny nebo hliněné nádoby. Vhodné barvy: červená, oranžová, žlutá a různé odstíny hnědé.

7.3.6 Pět nebeských zvířat ve Feng Shui

Teorie pěti zvířat je součástí systému Ba Gua. Popisuje chování energie v prostoru a umí vyhodnotit zdravotní dopady prostoru na člověka. Je to velmi efektivní nástroj pro uspořádání okolního prostoru takovým způsobem, aby byl bezpečný a příjemný pro fyzické bytí. Podle pěti zvířat lze posoudit vhodnost pozemku pro stavbu domu.

Mezi pět posvátných zvířat patří: černá želva, ohnivý fénix, zelený drak, bílý tygr a žlutý had. Těchto pět zvířecích ochránců má svůj původ v pěti velkých souhvězdích. Pokládá se, že pokud dům bude zařízen podle postavení nebeských těles, přiblíží ho to k nebeskému ideálu. Energie zvířat má podobné vlastnosti jako energie světových stran, nejsou však na žádný směr fixované a mohou se otáčet v závislosti na poloze člověka nebo uspořádání prostoru.

Obrázek 21. Pět nebeských zvířat Feng Shui (vlastní kresba)

Tabulka 5. Charakteristika pěti nebeských zvířat

	Barva	Světová stran	Prvek	Charakteristika	Symbol v zahradě	Symbol
Tygr	Bílý	Západ	Kov	Síla brání a udržuje věci v prostoru	Hora	Obrana
Drak	Zelený	Východ	Dřevo	Budoucnost a ambice	Hora	Bohatství, moc
Fénix	Červený	Jih	Oheň	Přispívá k uskutečňování svých plánů	Vchod, lavička	Úspěch
Želva	Černý	Sever	Voda	Bezpečí a stabilita, přináší štěstí	Pevná zeď, strom	Rodina
Had	Žlutý	Střed	Země	Zachovává bdělost a soustředění	Světlo	Moudrost

7.3.7 Kompas Lo Pan

V překladu z čínštiny Lo Pan znamená „nádoba pro všechny zemské kruhy a směry“. Jedná se o profesionální nástroj. Mistři Feng Shui ho používají k určení přesné struktury zkoumaného objektu.

Kompas Lo Pan je tvořen červenou čtvercovou deskou ze dřeva, která se používá pro nezbytná zaměření. Střed kompasu tvoří „Nebeské jezero“ s otočným diskem, ve kterém je v tekutině umístěna citlivá magnetická střílna. Nebeské jezero je obklopeno „Ranými nebesy“ – kruhem Ba Gua, který má ochrannou funkci. Kompas je obvykle rozdělen dvěma nitěmi na čtyři části. Kompas ukazuje osm světových stran, osm trigramů, 12 zvířat čínského horoskopu, 24 hory a jejich směry, 28 souhvězdí, nebeské kmeny (symbolizují pět prvků Jin a Jang a posvátná zvířata Feng Shui), zemské větve a velké množství dalších pojmů. Vnější kruh kompasu tvoří stupnicí 360 stupňů.

Existuje několik typů kompasů – zjednodušené až nejkomplexnější:

1. Kompas tří epoch (San He) má tři hlavní kruhy s 24 směry.
2. Kompas tří spojení (San Yuan) obsahuje 64 trigramy.
3. Kombinovaný kompas (Zong He) je spojením dvou předchozích typů.

Obrázek 22. Rozmístění prvků v kompasu Lo Pan (Zdroj: DJEMELOVÁ, 2000)

7.3.8 Barva, vůně a tvar v zahradě podle Feng Shui

Barva a vůně jsou nejzjevnější vlastnosti rostlin, jejichž prostřednictvím ovlivňují naše okolní prostředí. Barvu a vůni lze efektivně využívat ve Feng Shui pro korekci a posílení. (WEBSTER, 2008)

7.3.8.1 Barvy a jejich význam ve Feng Shui

Člověk tráví na zahradě poměrně hodně času a pozoruje v ní nejrůznější barevné kombinace. Jakoukoli oblast zahrady lze podpořit vysazením květin v barvách, odpovídajících jednotlivým oblastem.

Tabulka 6. Vhodné barvy pro jednotlivé oblasti zahrady (Zdroj: JANÁČKOVÁ, 2006)

	Barvy posilující Čchi	Barvy udržující Čchi	Barvy oslabující Čchi
Sever	Růžová až červená	Matně bílá	Světle zelená, tmavozelená až modrá
Severovýchod	Purpurová	Jasně bílá, žlutá až hnědá, černá	Červená až růžová, bílá až šedá
Východ	Matně bílá až krémová	Světle zelení, tmavozelená až modrá	Purpurová
Jihovýchod	Matně bílá až krémová	Světle zelená, tmavozelená až modrá	Purpurová
Jih	Světle zelená, tmavozelená až modrá	Purpurová	Zářivě bílá, světle žlutá až hnědá, černá
Jihozápad	Purpurová	Černá, žlutá až hnědá, zářivě bílá	Červená až růžová, bílá až šedá
Západ	Jasně bílá, žlutá až hnědá, černá	Červená až růžová, bílá až šedá	Matně bílá až krémová
Severozápad	Zářivě bílá, žlutá až hnědá, černá	Bílá až šedá, červená až růžová	Matně bílá až krémová

Barvy na nás účinkují různě, a to nejen na fyzické, ale i na psychické úrovni. Emocionální porozumění kontextu jednotlivých barev spektra, můžeme manipulovat vnímání prostoru podle svého uvážení. Barva slouží jako podklad pro kulturní interpretaci emocionálních zážitků. Správné zvolení barvy samozřejmě záleží na mnoha faktorech a každém prostředí zvlášť. Číňané už do pradávna tvrdí, že Slunce je dárce všech barev. Mezi ty nejzákladnější však patří barvy pěti prvků: zelená, červená, žlutá, bílá a černá. (TOO, 2004)

Červená je nejzářivější, zvedá náladu a bojového ducha. Ztělesňuje štěstí, teplo, sílu, slávu a lásku.

Růžová je nejženštější barva. Patří do oblasti citů. Přináší pocit péče, ochrany a podpory.

Oranžová je teplá, aktivní barva, která je zdrojem energie a pozitivních emocí.

Žlutá barva se v císařské Číně považovala za posvátnou. Zlepšuje náladu, vyvolává kladné emoce, povzbuzuje a zahřívá. Žlutá je barva spokojenosti. Podporuje paměť a vnímavost.

Zelená barva regeneruje a léčí. Navozuje pocit klidu a harmonie. Zelené rostliny symbolizují růst, nový začátek a rozmach.

Modrá podporuje tvorbu, zosobňuje naději, důvěru a optimismus. Modrá barva působí chladivě a má uklidňující účinky.

Fialová je barva zamyšlení, spirituality a klidu. Zosobňuje intuici, hloubavost a péči o jiné.

Bílá je barva čistoty a neposkvrněnosti. Je spojována s prozřením, inspirací, spiritualitou a láskou. Zastupuje vše čisté a netknuté. Podporuje tvořivost.

Tabulka 7. Barvy rostlin

Barva	Rostliny	Prvek
Červený	mák zahradní – <i>Papaver confine</i> ostálka peruánská – <i>Zinnia peruviana</i>	Oheň
Oranžový	aksamitník vzpřímený – <i>Tagetes erecta</i> plamének alpský – <i>Clematis alpina</i>	
Růžový	slézovec tříměsíční – <i>Lavatera trimestris</i> petúnie zahradní – <i>Petunia × atkinsiana</i>	
Žlutý	hlaváček jarní – <i>Adonis vernalis</i> dřín obecný – <i>Cornus mas</i>	Země
Zelený	bambus – <i>Fargesia rufa</i> hadilka obecná – <i>Ophioglossum vulgatum</i>	Dřevo
Modrý	chrpa modrá – <i>Cyanus segetum</i> violka křovištní – <i>Viola suavis</i>	Voda
Fialový	levandule lékařská – <i>Lavandula angustifolia</i> ostrožka východní – <i>Consolida orientalis</i>	
Bílý	šater latnatý – <i>Gypsophyla paniculata</i> chryzantéma čínská – <i>Chrysanthemum chinensis</i>	Kov

7.3.8.2 Vůně a její význam ve Feng Shui

Jedno z největších potěšení z pobytu na zahradě je možnost vdechnout množství jemných vůní. Vonné rostliny lze umístit kamkoli, avšak nejlepší poloha je na chráněném místě, odkud vítr neodnese jejich vůni. Z hlediska Feng Shui aromatické směsi mají velice příznivý účinek,

protože příjemné vůně vytváří pozitivní Čchi a fungují jako korekční prostředky. (WEBSTER, 2008)

Rostliny s uvolňujícími a protizánětlivými vůněmi (energie Jin):

- Cedr (*Cedrus* sp.) – jeho vůně urychluje hojení, čistí, upevňuje rodinné vztahy.
- Jalovec (*Juniperus* sp.) – uklidňuje, uzdravuje, navozuje pocit bezpečí.
- Borovice (*Pinus* sp.) – vůně napomáhá hluboké relaxaci, čistí dýchací ústrojí, regeneruje po nemoci.
- Smrk (*Picea* sp.) – protizánětlivou vůni.
- Rozmarýn (*Rozmarinus* sp.) – uvolňuje svalové napětí, podporuje imunitu.
- Šalvěj (*Salvia* sp.) – vůně harmonizuje nervový systém, zlepšuje spánek, odstraňuje zánět.
- Dobromysl (*Origanum* sp.) – vůně pomáhá při nachlazení a kašli, zlepšuje náladu.
- Mateřídouška (*Thymus* sp.) – bojuje proti nespavosti, léčí bronchiální onemocnění.
- Šeřík (*Syringa* sp.) – vůně příznivě působí na klouby.

Rostliny s vůněmi uvolňujícími svalové napětí (rovnováha Jinu a Jangu):

- Levandule (*Lavandula* sp.) uvolňuje vnitřní bloky, navozuje pocit vyrovnanosti.
- Máta (*Mentha* sp.) – její vůně očišťuje mysl, stimuluje a osvěžuje organismus, uvolňuje křeče a zvyšuje průceschopnost.
- Meduňka (*Melissa* sp.) – podporuje krevní oběh.
- Kmín (*Carum* sp.) – vůně příznivě ovlivňuje trávení, zvyšuje aktivitu.
- Růže (*Rosa* sp.) – omlazuje a hydratuje pleť.
- Verbena (*Verbena* sp.) – vůně snižuje tlak a odstraňuje stres.

Rostliny, které tonizují a zvyšují průceschopnost (energie Jang):

- Citrusové (*Citrinae* sub.) – vůně obnovuje síly a zlepšuje náladu.
- Libeček (*Levisticum* sp.) – zvyšuje energii organismu, podporuje duševní činnost.
- Yzop (*Hyssopus* sp.) – výrazně posiluje imunitu.
- Bazalka pravá (*Ocimum basilicum*) – vůně navyšuje zásobu sil.
- Pivoňka (*Paeonia* sp.), střeňcha obecná (*Prunus padus*) – aroma obnovuje síly a zvyšuje průceschopnost.

7.3.8.3 Tvary a jejich význam ve Feng Shui

Člověk je obklopen nejrůznějšími tvary. Jsou v liniích a formách krajinné kompozice, v uspořádání pozemku, v konstrukcích, záhonech, krajinných objektech, v kořenech stromů a v těch nejmenších doplňcích. (VORONOVA, 2015)

Obdélník a rovnoběžník léčí onemocnění ledvin močového měchýře, bronchitidu, zápal plic, stomatitidu a zánět dásní.

Pyramida léčí žaludeční potíže, gastritidu, zácpu, alergie, ekzém, lupy, plísňová onemocnění.

Válec se poradí s migrénou, vegeto-vaskulární dystonií, snižuje alergickou rýmu, odstraňuje bolest neurčeného původu.

Lichoběžník a hranol léčí cukrovku, onemocnění štítné žlázy, zánětlivá onemocnění krku, bolesti nohou a chodidel, neurózu srdce.

Elipsa patří mezi nejmocnější tvary, pokud jde o ovlivňování zdravotního stavu. Léčí onemocnění srdce a cév, jater a žlučníku, neuralgii, zánět dutin a ucha, kašel, deprese.

Trojúhelník a kužel léčí onemocnění slinivky břišní a žaludku, křečové žíly, poruchy termoregulace organismu.

Polokoule a kopule léčí infekce, onemocnění srdce, artritidu, artrózu, onemocnění jater a ledvin.

Kosočtverec léčí zlomeniny, následky zranění, nervové choroby.

Kruh a koule léčí nemoci pohlavních orgánů a ledvin.

Duhové tvary a čáry léčí onemocnění endokrinních žláz, otoky, nemoci očí, kloubů a závratě.

8 Rostliny čínských zahrad a jejich symbolika

Rostliny v čínských zahradách jsou stejně rozmanité jako flora Číny. Avšak některé rostliny lze potkat téměř v každé čínské zahradě, a to nehledě na jejich geografickou polohu a podnebí.

Rozmanitost čínské flory se projevuje v zahradách a parcích. Většina rostlin pochází z místního prostředí. Čínští zahradníci věřili, že mezi člověkem, rostlinou a zemí, na které vyrostla, je těsné energetické spojení. (GOLOSOVA, 2015)

Seznam rostlin obsahuje 496 druhů stromů, keřů, lián a bambusů. Mezi rostlinami čínského původu 60 druhů má velmi široký výskyt a lze je potkat ve většině regionů Číny, tvoří 16,4 %. Patří mezi ně *Acer mono*, *Actinidia arguta*, *Catalpa ovata*, *Cornus controversa*, *Juniperus chinensis*, *Ligustrum lucidum*, *Lycium chinense*, *Populus davidiana*, *Quercus acutissima*, *Malus halliana*, *Rosa multiflora*, *Viburnum plicatum* a další stromy tvoří v zahradách prostorové dominanty. Pro vytvoření krajiny se preferují rychle rostoucí, rozvětvené, hustě listnaté druhy s výraznými dekorativními vlastnostmi. Na bambus se v čínských zahradách nahlíží především z hlediska vlivu na utváření prostorové struktury výsadby. (GOLOSOVA, 2015)

K nejoblíbenějším druhům Číny patří těchto deset rostlin: oliva libovonná (*Osmanthus fragrans*), pivoňka keřovitá (*Paeonia × suffruticosa*), růže mnohokvětá (*Rosa multiflora*), pěnišník (*Rhododendron*), kamélie japonská (*Camellia japonica*), slivoň (*Prunus* sp.), bambus (*Bambusa* sp.), borovice (*Pinus* sp.), kafrovník lékařský (*Cinnamomum camphora*) a lotos (*Nelumbo* sp.). (GOLOSOVA, 2015)

Borovice (*Pinus* sp.) je rostlina, která zdobí téměř každou čínskou zahradu. Je symbolem dlouhověkosti, věčnosti, ušlechtilosti, silného ducha a boje o přežití. Vytrvalé stálezelené borovice připomínaly Číňanům nekonečnost času. Pomocí speciálních metod se stromy zkracovaly a větve získávaly potřebný tvar. Péči o borovici se dědila po generace. Kromě borovic v zahradách sázeli také jalovce (*Juniperus* sp.), cypřiše, jedle (*Abies* sp.), tůje aj.

V čínské zahradě nesměly chybět ani „stromy štěstí“: slivoň (*Prunus* sp.), broskvoň (*Persica* sp.), jabloň (*Malus* sp.), višně (*Cerasus* sp.), vrba (*Salix* sp.), topol (*Populus* sp.), magnolie (*Magnolia* sp.) Magnolie tradičně symbolizuje dostatek. Tato květina je také symbolem Šanghaje. Slivoň symbolizuje znovuzrození přírody po zimním období. Višně je symbolem silné povahy.

Bambus (*Bambus* sp.) zosobňuje vytrvalost, dobré zdraví a moudrost, protože jeho stébla se ohýbají pod náporem větrem, ale nikdy se nezlomí. Tato rostlina má v zahradě široké využití. Pokroucené staré stromy jsou důležitým prvkem čínské zahrady.

Zvláštní postavení mají růže (*Rosa* sp.) Růže je symbolem harmonie. Je třeba připomenout, že čajová hybridní růže je původní čínská zahradní růže (název „čajová“ je odvozen z anglického China a latinského *chinesis* – čínský, proto by bylo správně nazývat tyto růže čínské hybridní nebo hybridy čínské růže). Růže jsou vysazovány ve velkých skupinách a vytváří rozárium podél cestiček, na mřížích atd.

Travnaté rostliny jsou nezbytnou součástí zahrady. Jednoleté a dvouleté květiny (nejčastěji měsíček, violka trojbarevná, plamenka) se vysazují do květináčů nebo do půdy. Mnoholeté rostliny se vysazují ve velkých skupinách a vytváří akcentové oblasti. Z mnoholetých květin se preferují tulipány, pivoňky, jiřiny, chryzantémy, kosatce, plamenky, lilie.

V čínské zahradě také lze potkat pěnišník, kosatce, kamélie a azalky. Jsou vysazovány výhradně v blízkosti vodní nádrže, na vrcholu nebo svahu skalek kopce v těsných skupinách. Pěnišníku, primuli a hořci se v Číně říká „tři oblíbené květiny“. Existuje přibližně 800 druhů pěnišníků a většina z nich pochází z Číny.

Altány, plot a zdi domu obepíná zimolez, břečťan, vistárie nebo loubinec pětistý.

V tradičních čínských zahradách chybí trávníky a jako půdopokryvné rostliny se využívají bohyška nebo šťavel a okrasné trávy.

8.1 Pět základních rostlin Feng Shui

Feng Shui tradičně přikládá zvláštní důležitost pěti květinám, které přináší štěstí a užitek. Tyto květiny jsou: pivoňka, chryzantéma, bílá magnolie, orchidej a lotos. (WEBSTER, 2008)

Obrázek 23. Pět nejdůležitějších květin ve Feng Shui (vlastní kresba)

Pivoňka keřovitá (*Paeonia × suffruticosa*) je královnou všech květin a symbolem lásky. Zosobňuje bohatství, šlechtnost a slávu. Kvetoucí pivoňka je také považována za znak velkého úspěchu. Také symbolizuje ženskou krásu, ale zároveň je symbolem mužské energie. Je to jedna z prvních rostlin, která byla využívána pouze k dekoraci. Nejprve pivoňky zdobily císařské zahrady, později se objevily i v zahradách majetných lidí. Mnohem později je lidé začali sázet v každé zahradě. Když známý cestovatel Makro Polo spatřil čínské pivoňky, nazval je „růžemi o velikosti hlávky zelí“. Pivoňky kvetou převážně v červnu. Jejich kořeny se používají pro lékařské účely.

Chryzantéma (*Chrysanthemum* sp.) symbolizuje štěstí, smích, dobrý život a pohodlí. Je spojována s bohatstvím a silnou povahou. Je to květina zralosti a čistoty. Rostlina symbolizuje ženskost, dlouhověkost a pokoj. Původně byla používána v léčbě, ale potom květina začala být oceňována i pro její krásu. Používá se i jako složka některých čajů.

Bílá magnolie (*Magnolie* sp.) a orchidej (*Orchidaceae* sp.) symbolizují vytríbený vkus a ženskost. Tyto květiny zosobňují čistotu a pravdu.

Po příchodu Buddhismu získala na důležitosti vodní rostlina lotos (*Nelumbo* sp.) – symbol života, duchovního růstu a klidu. Jeho krásné a jemné okvětní lístky jsou symbolem čistoty Buddhovy duše, která se vznáší nad hmotným pozemským světem. Kromě toho, že je lotos symbolem buddhismu, je i důležitou jedlou rostlinou.

8.2 Byliny v čínské zahradě

Ze všech rostlin právě byliny mají nejsilnější účinky na lidské city. Nejběžnější byliny v čínských zahradách jsou:

- Aloe (*Aloe* sp.) – zdroj gelu, který se používá při léčbě popálenin a poranění kůže.
- Bazalka pravá (*Ocimum basilicum*) – listy této rostliny se používají pro kuchařské a kosmetické účely.
- Dobromysl (*Origanum* sp.) – kulinářská bylina, která se také používá pro lékařské účely.
- Koriandr (*Coriandrum* sp.) – často se používá v aromatických směsích.
- Šanta kočičí (*Nepeta cataria*) – pomáhá při nachlazení a horečce.
- Levandule (*Lavandula* sp.) – vyznačuje se svěží vůní. Používá se jako složka směsí pro zlepšení spánku.

- Klanopraška čínská (*Schisandra chinensis*) – zlepšuje náladu a také láká do zahrady včely.
- Majoránka (*Origanum majorana*) – má jemnou vůni a používá se v aromatických směsích.
- Pampeliška (*Taraxacum*) – je močopudný prostředek, normalizuje krevní tlak.
- Rozmarýn lékařský (*Rosmarinus officinalis*) – používá se ve vaření a jako léčivá bylina. Pomáhá při bolestech hlavy a revmatismu.
- Heřmánek (*Matricaria* sp.) – hodně se využívá v lékařství, mimo jiné zlepšuje spánek.
- Mateřídouška (*Thymus* sp.) – bylina s antiseptickými vlastnostmi.
- Třapatka (*Echinacea* sp.) – léčivá bylinka. Dobře čistí krev.

9 Zahrada podle Feng Shui

Pozemek kolem domu musí mít zvláštní význam pro celou rodinu. Dokonce i protínání hranic pozemku musí povznášet ducha a navozovat příjemné pocity. Pozemek musí mít souměrný tvar odpovídající velikosti domu a okolních staveb. Je důležitá také rovnováha území na obou stranách domu.

9.1 Analýza krajiny

Analýza pozemku by se měla začínat z hlediska energie černé želvy, zeleného draka, bílého tygra a ohnivého fénixe. Velmi členitý reliéf je z hlediska Feng Shui nejvhodnější pro budování zahrady. Právě takový povrch přitahuje maximální množství energie Čchi a umožňuje její plynutí a klikaté proudění. Čím větší jsou výškové rozdíly, různorodější tvary a struktury, tím je to lepší. Mezi složité reliéfy patří i pozemky na svazích, avšak ne příliš strmých. Nejlepší poloha pozemku je o něco vyšší než úroveň ulice. Takové umístění se považuje za dobrý znak, který přitahuje štěstí.

Rovinatý pozemek lze napravit pomocí umělých kopců a skalek, opěrných zdí a pódíí. Pokud pozemek není chráněn před sousedními domy přirozeným reliéfem nebo stromy, je třeba vysázet stromy tak, aby chránily zahradu před cizími zraky.

Přebytek negativní energie na pozemku lze napravit pomocí několika pomůcek a úkonů: vysoké ploty, stromy a živé ploty, vysoké lucerny, odstranění vyschlých stromů, výsadba rostlin za hranicemi pozemku a úprava cesty před domem.

9.2 Analýza pozemku

Při plánování pozemku kolem domu je třeba věnovat zvláštní pozornost proporcím a perspektivě. Dvůr je chápán jako spojka mezi vnějším světem a vnitřním světem domu. Zmirňuje proudění energie z cizího okolí směrem k domu. Nejvhodnější tvary pozemku jsou obdélník a čtverec, tedy pravidelné a bez vyčnívajících nebo chybějících rohů. Jakékoli odchýlení od pravidelného tvaru je třeba napravit.

Na pozemku, jemuž chybí jeden roh, lze postavit hospodářskou stavbu, okrasný objekt (nejlépe vodní), zřídit lucernu nebo zahradní zrcadlo.

Na pozemku s vyčnívajícím rohem lze postavit zástěnu, která vytvoří správný tvar. Další metoda nabízí úpravu nevhodného pozemku takovým způsobem, aby měl tvar zvířete nebo ryby.

Plot musí být vysoký a nezbytně opatřen svislou vegetací.

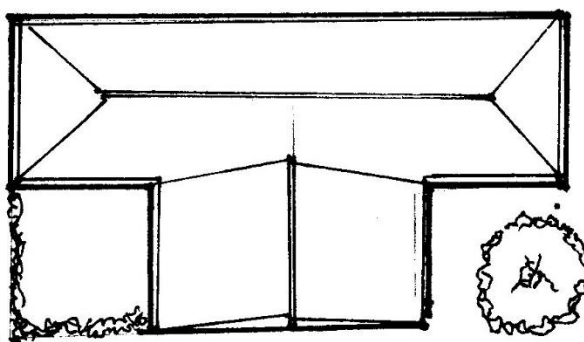
9.3 Analýza domu

Dům hraje velmi důležitou roli pro pozemek. Je to energetické centrum. Tvar a umístění jsou proto velmi důležité. Nejvhodnější je varianta, kdy dům je situován uprostřed pozemku a vchodové dveře jsou na jižní straně. Na sever od domu by se mělo nacházet nějaké vyvýšení. Dům by neměl mít velký počet ostrých rohů a jeho tvar by měl být pravidelný. (VORONOVA, 2015)

Pokud dům nestojí uprostřed pozemku, lze před vstupem umístit trávník s květinovými záhony. Pro fasádu je vhodné zvolit světlou barvu. Na jižní straně je třeba umístit verandu nebo terasu.

Pokud dům má více ostrých úhlů, pro snížení negativního účinků se bude hodit svislá vegetace. Jakékoli rostliny rostoucí do výšky přitahují pozitivní energii Čchi. Avšak nesmí nastat, aby popínavé rostliny zakrývaly okna.

Pokud dům má nepravidelný tvar, je třeba doplnit chybějící část rybníkem nebo fontánou, stromem nebo záhonem. Avšak vysoké stromy nepatří do blízkosti domu.

Obrázek 24. Zdokonalení tvaru domu (vlastní kresba)

9.4 Určení kompasových směru

Podstata plánování zahrady podle učení Feng Shui spočívá v určení osmi speciálních zón. Odpovídají světovým stranám na kompasu. Každý směr má své barvy, tvary, rostliny a doplňky, které budou přivádět pozitivní energii Čchi. Každá zóna také zodpovídá za jednotlivé oblasti lidského života. Existuje návod na použití osmiúhelníku Ba Gua:

1. Nakreslit na papíru formátu A4 jednoduchý plánek pozemku.
2. Okopírovat pomocí pauzovacího papíru formátu A4 osmiúhelník Ba Gua.
3. Následně podle kompasu se musí označit světové strany. Pro jejich určení je třeba se postavit ve středu pozemku.
4. Dále pauzovací papír s osmiúhelníkem Ba Gua musí být umístěn na plánec zahrady tak, aby se jejich středové body a světové strany shodovaly.

Po určení každé oblasti Ba Gua je třeba doplnit prvky, barvy, vůně, tvary, materiály a vzory, které odpovídají jednotlivým oblastem. Pomohou následující doporučení:

- Jihovýchodní směr (oblast cestování) – výsadba stromů, keřů, květin, místo pro odpočinek.
- Východní směr (oblast dětí) – výsadba rostlin se žlutými květy, hřiště ze světlých materiálů.
- Severovýchodní směr (oblast vztahů) – altánek, figurky z kamenů, malá fontána, půdopokryvné rostliny.
- Sever (oblast slávy) – dekorativní vodní nádrž s fontánou nebo kaskádou.
- Severozápadní směr (oblast bohatství) – zákoutí pro květiny, kvetoucí keře, fontánu, nádrž s rybičkami.

- Západ (oblast rodiny) – metalické podpůrné konstrukce, oblouky pro popínavé rostliny, jehličnany.
- Jihozápadní směr (oblast vědomostí) – alpská skalka, velké balvany, okrasné květiny.
- Jih (oblast kariéry) – místo na gril nebo kamna, svítidla, červené, růžové nebo žluté květy, nejvhodnější jsou růže, zahradní avantgardní nábytek, trojúhelníkové vzory. Okrasný záhon s kořením.

Ve středu energetického středu by měl stát dům nebo jiný objekt kruhového tvaru (velký záhon se sochou, fontánou nebo altánem).

9.5 Cestičky v zahradě

Energie Čchi se v zahradě pohybuje po cestičkách. Pozemek by měl mít převážně klikaté cestičky s malým rozšířením na začátku a na konci. Takové cestičky mohou odkrývat nečekané výhledy na rybník, altán s popínavými rostlinami, kamennou lavičku v blízkosti bambusu nebo bonsaj, příjezdové nebo zahradní cesty. Zahradní cestičky musí být umístěny rovnoměrně, aby energie Čchi mohla proudit po celém pozemku.

Obrázek 25. Cestičky (Zdroj: VORONOVA, 2015)

9.6 Osvětlení

Světlo v zahradě posiluje všechny druhy úspěchu. Avšak rovnoměrné osvětlování celého pozemku nemá smysl. Zahradní osvětlení vytvářet atmosféru tajuplnosti, proto by lucerny měly vytvářet stíny, které navozují pocit hloubky, záhadnosti a nepředvídatelnosti. Hlavní pravidlo je neumísťovat lucerny v úrovni očí.

Není vhodné ani příliš silné světlo. Soumrak a noc jsou časem energie Jin, světlo patří Jangu. Aby nedocházelo k energetickému nesouladu, musí být světlo rozptýlené a jemné. K dosažení tohoto efektu se používají tlumené svítidly a stínidla. Existuje několik doporučení pro zřízení osvětlení:

- Večerní světlo v jižní části zahrady přináší do rodiny úspěch.
- Lucerna v jihozápadní oblasti činí rodinné vztahy pevnými a šťastnými.
- Osvětlený západní kout přináší obnovu citu a vnáší do manželského života romantiku.
- Osvětlení ve východní oblasti zajistí mír, klid a stabilitu v domácnosti, zamezí hádkám, naladí vztah mezi generacemi rodičů a dětí.
- Svítílny obklopené kamennými sochami v severní oblasti zahrady posílí intimní vztah mezi manžely.

Obrázek 26. Osvětlení (Zdroj: VORONOVA, 2015)

10 Závěr

Na základě této bakalářské práce lze říct, že tvorba čínské zahrady je umělecký proces, který se vyvíjel v průběhu mnoha staletí. V čínských zahradách panují následující pravidla: maximální využití možností terénu, dovednost rozlišovat mezi hlavním a druhotným, tvorba krajiny na základě kontrastů mezi velkými a malými prvky, světlými a tmavými, širokými a úzkými, vysokými a nízkými, snaha dosáhnout velkého výsledku i v malé činnosti, dodržování zásad harmonie a souměrnosti, postupné odhalení výhledů a vnímání krajiny v souladu s denní dobou a ročními obdobími.

Život každého z nás musí být krásný a šťastný. Vědomé vpuštění krásy, barev a vůní činí náš život radostnějším a po všech stránkách lepším. Tento proces také posiluje energii Čchi a harmonizuje okolí.

Dodržování pravidel Feng Shui učí vnímat svět jinak, rozvíjí schopnost rozlišovat obrazy a vůně v okolním prostředí, cítit různý reliéf, rozumět větru a vodě, všimnout si i malých změn ve svém okolí. Ale především učí rozeznávat vliv nových prvků na náš životní prostor, a tedy na člověka, jeho zdraví a životní úspěch.

Zásady Feng Shui nutí dívat se na zahradu jinak, činit ji pohodlnější, chráněnější před větrem a jinými nepřízněmi, zapojovat prvky, jako jsou voda a rostliny, překonávat monotónnost a rutinu, dosahovat krásy a harmonie ve svém okolí. Nelze pochybovat, že čas strávený v takto zařízené zahradě podpoří zdraví, dodá nové síly a inspiruje k umělecké tvorbě. A proto úspěch dorazí, i když člověk nevěří na draky. Jinak řečeno Feng Shui není pouze způsob, jak budovat domov, ale i cesta ke zlepšení života ve všech jeho projevech. Právě v tom spočívá tajemství úspěchu starého učení Feng Shui v moderním světě.

V průběhu shromažďování literárních i elektronických podkladů byl vytvářen stručný a jasný popis učení Feng Shui. S odkazem na historická fakta, byly zpracovány základní principy a metody Feng Shui v zahradě. Na základě zpracované informace v této bakalářské práci bylo zformulováno konkrétní doporučení pro úpravu, zharmonizování nebo zakládání soukromé zahrady podle vlastních potřeb.

11 Přílohy

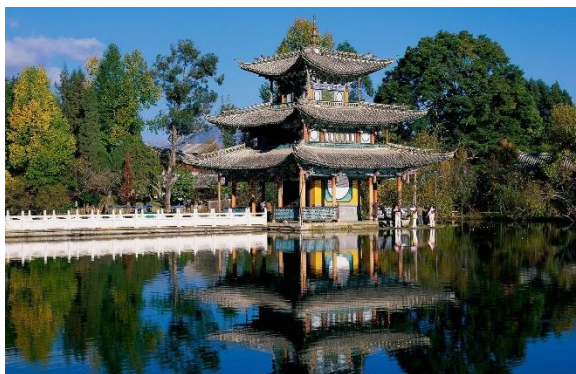
A. Císařská zahrada

Letní Palác v Pekingu, Čína

(Zdroj: POLYAKOV, 2016)

B. Chrámové zahrady

(Zdroj: POLYAKOV, 2016)

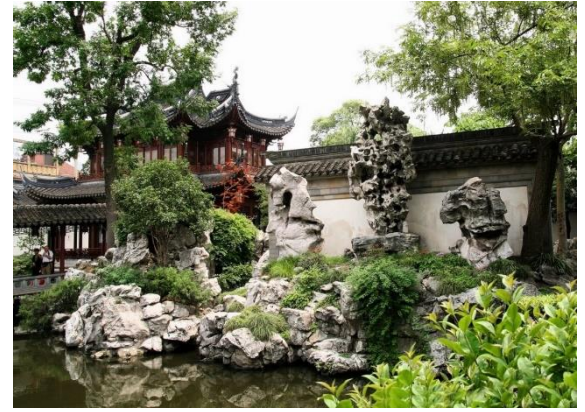
C. „Zahrady přírodní krajiny“

(Zdroj: POLYAKOV, 2016)

D. Soukromé (sídelní) zahrady

Zahrada pokorného úředníka v Su-čou, Čína

(Zdroj: POLYAKOV, 2016)

E. Zahrady učenců

(Zdroj: POLYAKOV, 2016)

12 Seznam použité literatury

BROWN, Simon. Základy feng-šuej. Frýdek-Místek: Alpress, 2002. 96 s. ISBN 80-7218-685-x.

ČCHUEN, Lam Kam. FENG-ŠUEJ: Praktické rady, jak si vylepšit životní a pracovní prostředí. Dotisk prvního českého vydání. Praha 3: Václav Svojtka & Co., 1998. 159 s. ISBN 80-7237-066-9.

DJEMELOVÁ, L. Feng-šhui. Průvodce po cestě k harmonickému životu. Praha: LO-PAN, 2000. 67 s. ISBN 80-7181-693-0.

GOLOSOVA, Elena. Анализ флоры садов и парков Китая [online]. Московская обл. ГБС РАН. Май 2015. [cit. 04-03-2018]. Dostupné z <<https://cyberleninka.ru/article/v/analiz-flory-sadov-i-parkov-kitaya>>.

HALE, Gill. Feng-šuej: Praktická příručka. dotisk 1. českého vydání. Praha 3: Svojtka & Co., s.r.o., 2009. 256 s. ISBN 978-80-7237-259-9.

HRDLIČKOVÁ, V. HRDLIČKA, Z. Umění čínských zahrad. Praha: ARGO, 1997. 167 s. ISBN 80-7203-167-8.

JANÁČKOVÁ, Hana. Feng-šuej, Dům a zahrada. Vydání první. Praha: Knižní klub, 2006. 288 str. ISBN 80-249-0719-4.

KLUMPAR, Václav. Feng Shui. Cesta k harmonii životního prostoru. Praha: Ikar, 2002. 192 str. ISBN 80-249-0095-5.

MALYAVIN, Vladimír. Сумерки Дао. Культура Китая на пороге Нового времени. Москва: Дизайн. Информация. Картография, АСТ, Астрель, 2003. 448 страниц. ISBN 5-287-00092-8, 5-17-004167-5, 5-271-01100-3.

MEY, Lilian. Фен-Шуй от А до Я. Ростов-на-Дону: Издательство Феникс, 2006. 300 страниц. ISBN 5-222-08786-7.

MEY, Lilian. Фэн-шуй: золотые правила гармонии жизненного пространства. Ростов-на-Дону: Издательство Феникс, 2008. 200 страниц. ISBN 978-5-222-13936-3.

NEHUGENKO, Natalia. Основы ландшафтного проектирования и ландшафтной архитектуры. Учебное пособие. 2-е издание. СПб.: Издательский дом «Питер», 2011. 192 страницы. ISBN 978-5-459-00394-9.

PAP, R. POSCH, R. Feng-shui v zahradě. Praha: OTTOVO NAKLADATELSTVÉ, s.r.o., 2008. 62 s. ISBN 978-80-7369-448-6.

POLYAKOV, Eugene. История становления, основные разновидности традиционного китайского сада [online]. Томск. ТГАСУ. 2016. [cit. 10-03-2018]. Dostupné z<http://www.tsuab.ru/upload/files/additional/6_2016_01_Poljakov_file_5244_4670_4300.pdf>.

ROZOVA, Agina. Книга символов удачи. Древний Китай. Москва: ЭКСМО, 2016. 112 страниц. ISBN 978-5-699-77713-6.

SHIKANYAN, Tatiana. Библия ландшафтного дизайна. Москва: АСТ: Кладезь, 2015. 234 страницы. ISBN 978-5-17-084023-6.

TOO, Lillian. Feng-šuej: 168 způsobů, jak dodat harmonii svému domovu. Vydání první. Praha: Euromedia Group, k.s. - Knižní klub, 2004. 158 s. ISBN 80-242-1307-9.

VORONOVA, Olga. Гармония сада по Фен-Шуй. Москва: Издательство «ЭКСМО», 2015. 96 страниц. ISBN 978-5-699-68548-6.

WEBSTER, Richard. Zahrada podle feng-šuej. Praha: Knižní klub, 2010. 152 s. ISBN 978-80-242-2692-7.

WEBSTER, Richard. Фен-Шуй для садового участка. СПб.: Издательство «ДИЛЯ», 2008. 160 страниц. ISBN 978-5-88508-732-7.

13 Seznam použitých pojmů

BA GUA – osmihran s trigramy, v jehož středu se nachází zrcadlo nebo symbol Jinu a Jangu. Ba Gua zobrazuje osm směrů spojených s jednotlivými živly. Umožňuje určení nejslibnějších, a naopak nepřínosných směrů a míst pro člověka.

BUDDHISMUS – náboženství založené v 6. století př. n. l. v severní Indii mužem jménem Siddhárta Gautama, který později vešel v obecnou známost jako Buddha (probuzený, osvícený). Existuje několik typů buddhismu; v Číně převládá zen-buddhismus.

ČCHEN – jeden z osmi trigramů Ba Gua. Je tvořen dvěma přerušovanými liniemi jinovými nad jednou nepřerušovanou jangovou. Představuje prudkou, vášnivou a do značné míry nepředvídatelnou energii. Orientován směrem k východu, symbolizuje Čchen nejstaršího syna a začátek jara.

ČCHI – univerzální životní síla, repr. energie, která existuje ve všech živých i neživých věcech reálného světa. Čchi může být příznivá, nepříznivá nebo neutrální.

ČCHIEN – jeden z osmi trigramů Ba Gua. Je tvořen třemi nepřerušovanými jangovými liniemi. Představuje silnou, vytrvalou energii. Orientován směrem k severozápadu, symbolizuje Čchien otce. Z hlediska ročního období reprezentuje konec podzimu a začátek zimy.

DRAK – jeden z nejuctívanějších symbolů v Číně. Reprezentuje příznivou energii.

FENG SHUI – tradiční čínské učení, které se zabývá způsoby ovlivňování životního prostoru člověka s cílem jej harmonizovat a dosáhnout v něm co nejpríznivějšího toku energie Čchi.

I-TING – filozofský základ Feng Shui, známý jako “Kniha Proměn”. I-ting považován z nejstarší knihu v Číně, a také za první písemný pokus o vysvětlení pojmů Jin a Jang.

JIN a JANG jsou dva protiklady ve filozofii taoismu. Jeden neexistuje bez druhého. Přesná definice tohoto jevu neexistuje, avšak se předpokládá, že koncept popisuje řadu protikladů, které jej vyjadřují.

KCHEN – jeden z osmi trigramů Ba Gua. Je tvořen nepřerušovanou jangovou linií nade dvěma přerušovanými liniemi jingovými. Představuje pevnou, stálou a intuitivní energii Čchi. Orientován směrem na severovýchod, symbolizuje nejmladšího syna a časné jaro.

KCHAN – jeden z osmi trigramů Ba Gua. Je tvořen nepřerušovanou jangovou linií mezi dvěma přerušovanými liniemi jingovými. Představuje ambiciózní, vůdčí a pracovitou energii Čchi. Orientován směrem na sever, symbolizuje prostředního syna a zimu.

KCHUN – jeden z osmi trigramů Ba Gua. Je tvořen třemi přerušovanými jinovými liniemi. Představuje vnímanou a živitelskou energii. Orientován směrem na jihozápad, symbolizuje matku a pozdní léto.

KOLOBĚH TVOŘENÍ – cyklus tvoření nebo zrození, ve kterém každý živel podporuje následující živel.

KOLOBĚH DISTRUKCE – cyklus ničení, ve kterém každý živel ničí následující živel.

KOMPASOVÁ ŠKOLA – obor Feng Shui, který vyhledává pro každého nejlepší individuální místa, směry a situace. Kompasová škola (Li Fa) vychází z myšlenky, že každá z osmi hlavních světových stran vyzařuje specifickou energii.

KONFUCIANISMUS – je systém myšlenek a názorů založených na učení filozofa Konfucia (551–479 př. n. l.). Konfucianismus učil morálnímu kodexu založenému na humanitě, etice a lásce. Základem učení je představa, že lidé mají žít v harmonii.

LI – jeden z osmi trigramů Ba Gua. Je tvořen jednou přerušovanou jinovou linií mezi dvěma nepřerušovanými jangovými liniemi. Představuje spolehlivou, úspěšnou a hřejivou energii Čchi. Orientován směrem k jihu, symbolizuje prostřední dceru a léto.

LO PAN – speciální kompas. Sestává z jižně orientovaného kompasu, kolem něhož je znázorněno pole Ba Gua, astrologické údaje a další detaily.

PĚT PRVKŮ – pět tradičních živlů: Oheň, Dřevo, Země, Kov, Voda. Každý z prvků je nositelem specifické energie. V různých vzájemných kombinacích se tyto prvky mohou harmonizovat nebo rušit.

SUN – jeden z osmi trigramů Ba Gua. Je tvořen dvěma nepřerušovanými jangovými liniemi nad přerušovanou jingovou linií. Představuje zdraví, dobrou mysl a velkou vnitřní sílu. Orientován směrem na jihovýchod, symbolizuje nejstarší dceru a pozdní jaro nebo začátek léta.

SHA ČCHI – negativní energie přinášející neúspěch a neštěstí. Proudí po rovných čarách různého původu.

TAOISMUS – tradiční čínské náboženství, založené na uctívání přírody a vnoření se do vyššího řádu všech věcí světa.

TRIGRAM – symbol sestávající z kombinace tří přerušovaných a/nebo nepřerušovaných linií. Přerušované linie reprezentují aspekt Jin, nepřerušované aspekt Jang. Osm různých kombinací představuje osm trigramů, které tvoří pole Ba Gua.

TCHUEI – jeden z osmi trigramů Ba Gua. Je tvořen přerušovanou jingovou linií nad dvěma nepřerušovanými jangovými liniemi. Představuje šťastnou a spokojenou energii Čchi. Orientován směrem na západ, symbolizuje nejmladší dceru a podzim.

TVAROVÁ ŠKOLA – obor Feng Shui, který zohledňuje geografické vlastnosti krajiny při určování poloh.